האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (1)
האגדה והאמת

מכלול נושאים

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (2)
האגדה והאמת

לפני חמש שנים קראתי במגזין " Toronto star" גיליון 3 ביולי 1990 , מאמר תחת הכותרת "האסלאם אינה לבד בכיתות הפַּטְרִיאַרְכָלִיות" מאת **גואין דאיר**. המאמר מתאר את תגובות המשתתפים בכנס "האישה והכוח", שנערך בעיר מוֹנְטְרִיאוֹל על הערותיה של הפֶמִינִיסְטית המצרית הידועה פרופ: **נאואל סעדאוי**. מבין הערותיה –השגויות מבחינה פוליטית- "כי כל המצוות הקשורות לאישה נמצאות קודם בתנ"ך , בנצרות , ובאסלאם, וכי כל הדתות שייכות לדוקטרינה הפטריארכאלית כי כולן צמחו בחברות פטריארכאליות , וכי גם הצעיף של האישה אינו מוגבל רק על האסלאם , אלא שהוא נחשב למורשת תרבותית עתיקה שקיימת בדתות האחרות". המשתתפים בכנס לא יכלו לשבת בחיבוק ידיים בעוד שדתותיהן מושוות לאסלאם. על כן נחשפה **פרו' נאואל** להרבה ביקורות."הערותיה של פרופ: סאעדאוי אינן מקובלות, תשובותיה מעידות על אי הבנה לדתות אחרות" אמרה בתגובה **פירנס דובוא** מאגודת האימהות העולמית.

"אני חייבת להתנגד לדבריה, כי אין כיסוי ראש ביהדות " אמרה **אליס שלבי** מאגודת האישה הישראלית. המאמר מתייחס להאשמת המערב לאסלאם באחריות על מנהגים רבים שנבעו בתחילה מהתרבות המערבית. **גואן דאיר** הוסיפה : "כי הפמיניסטים הנוצריים והיהודים לא יסכימו להיות בהשוואה עם המוסלמים הזדוניים".

לא התפלאתי מעמדה שלילית זו שננקטה על ידי משתתפי הכנס כלפי האסלאם , לרבות בכל מה שקשור לאישה. כי בעיני המערב, האסלאם נחשבת לסמל של רדיפות האישה.

עדות על כך כי בצרפת – ארצו של וולטר- הורה שר החינוך הצרפתי לגרש

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (3)
האגדה והאמת

את כל הבנות המוסלמיות הרעולות מבתי הספר ! **1** , ועל כן כל בחורה שובשת רעלה נפסלת זכותה לחינוך,בה בעת שכול תלמיד נוצרי המחזיק בצלב או כול תלמיד יהודי חובש כיפה נהנה מאותה זכות.
אי אפשר לשכוח את המחזה כאשר אנשי משטרה צרפתיים מנעו את הנערות המוסלמיות המכוסות ראש מלהיכנס לבית הספר. מחזה זה מעורר בזיכרון את המחזה המבייש של **ג'ורג' וואלס**, מושל מדינת אלאבמה, בשנת 1962 כשעמד מול בית ספר למנוע מסטודנטים שחורים להיכנס. אולם ההבדל בין שני המחזות האלה הוא שהסטודנטים השחורים זכו באהדת רוב האמריקאים והעולם ביחד. כאשר שלח נשיא ארה"ב קנדי כוחות המשמר הלאומי לאפשר לסטודנטים השחורים להיכנס לבית הספר.בעוד שבמקרה של הנערות המוסלמיות לא הייתה כל עזרה מאף אחד. והן לא זכו באהדה כלשהיא בתוך צרפת או מחוצה לה. והסיבה לכך היא חוסר ההבנה והפחד מכל מה שקשור לאסלאם השוררים בעולם כיום. אך הדבר שעניין אותי ביותר בכנס זה הוא: האם מה שאמרה פרופ' סאעדאוי ומה שאמרו המבקרים אמיתי? במובן אחר האם היהדות, הנצרות, והאסלאם משתתפות באותן תפיסות הנוגעות לאישה? האם הנצרות והיהדות כיבדו את האישה יותר מאשר האסלאם? מהי האמת?
החיפוש אחר תשובות לשאלות אלו אינו פשוט,הקושי הראשון טמון בכך שעלי להיות הוגן ואובייקטיבי או לפחות לנסות ככל האפשר להיות כזה. כך ציוותה אותנו דת האסלאם. והקוראן מצווה את המוסלמים להגיד את האמת אפילו אם לא תמצא חן בעיני האנשים הקרובים להם. אללה יתרומם ויתעלה אומר: {אל תיקרבו אל רכוש היתום כי אם בהגינות, עד שיגיע לפרקו. מידדו את מלוא המידה ושימרו על מאזני צדק, לא נטיל על נפש לשאת יותר מכפי יכולתה. וכחורצכם דין, עשו צדק, גם אם יהיה זה נגד קרוב משפחה. הֱיו נאמנים לאשר התחייבתם לאללה. אלה הדברים שציווה אתכם למען תיזָכרו.} (1)

(1) סורה 6 המקנה 152

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (4)
האגדה והאמת

ואומר גם: {הוי המאמינים, הֱיו נוהגים בצדק והָעידו בפני אללה, ולו גם נגד עצמכם או נגד ההורים וקרובי המשפחה. גם העשיר וגם העני, אללה קרוב מכם אל שניהם. אל תְנהו אחר משוגות הלב, פן תיטו. אם תסלפו או תימנעו מלהעיד, הנה אללה מכיר את מעשיכם לפנַי ולפנים.} (1)

והקושי השני טמון בהסתעפות המורכבת של הנושא. לכן במהלך השנים ביליתי זמן רב בקריאת התנ"ך, האינציקלופדיה הדתית, ואינציקלופדיית היוּדָאִיקָה, בחיפוש אחר תשובות.
גם קראתי ספרים רבים מעת מבחר אנשי ספר ומבקרים על מעמד האישה בדתות השונות. ובפרקים הבאים אציג את ממצאי מחקר צנוע זה.
אינני טוען שהייתי אובייקטיבי לחלוטין. לא יכולתי.אך מה שאני כן יכול לטעון הוא כי ניסיתי על ידי מחקר זה להיות הוגן בדבריי כמצוותו של אללה ישתבח ויתעלה בקוראן, הרי אין מוסלמי שלא מאמין כי משה ועיסא "ישוע" (עליהם השלום) היו שליחים מטעם אללה.
מטרתי היא לזכות את האסלאם ולפעול למען שירות דת האסלאם - השליחות האחרונה מטעם אללה לאנושות. במחקר זה עסקתי במעמד האישה בשלוש הדתות מתוך המקורות המוסמכים של אותן דתות ולא השכיחים בקרב מילוני חסידיהן בעולם כיום. ועל כן כל הראיות והציטוטים יובאו מהקוראן, דברי "החדית' " –דבריו המילוליים של הנביא מוחמד (ﷺ)- ,התנ"ך, התלמוד, ודבריהם של כמה מאנשי הכנסייה שהשפיעו בצורה ניכרת על הנצרות.

---

(1) סורה 4 הנשים 135

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (5)
האגדה והאמת

המאמץ להציג ידע מבוסס על מקורות מוסמכים נבעה מכך שהתנהגותם של מספר מחסידי דתות אלו לא משקפות תדמית נכונה לגבי אותן דתות. בנוסף לעובדה שאנשים רבים מערבבים בין התרבות לדת, אחרים לא יודעים מה נאמר בספרי הקודש שלהם , ואילו אחרים שהנושא כלל אינו מעניין אותם.

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (6) **האגדה והאמת**

חטאה של חווה ?

שלושת הדתות מסכימות לעובדה אחת : כי אללה ברא את הגבר והאישה והוא הבורא של כל היקום. למרות זאת המחלוקת התחילה בין הדתות בעקבות בריאת הגבר הראשון (אדם) והאישה הראשונה (חווה). על פי האמונה היהודית והנוצרית אללה אסר על אדם וחווה לאכול מהעץ האסור. אך הנחש פיתה את חווה לאכול מהעץ,ולאחר מכן חווה פיתתה את אדם לאכול מין העץ איתה. ולאחר שקיבל אדם נזיפה מאללה על פועלו, הוא האשים את חווה באחריות על החטא. "**יב** וַיֹּאמֶר, הָאָדָם: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הִוא נָתְנָה-לִּי מִן-הָעֵץ וָאֹכֵל." (בראשית 3:12) והאל אמר לאישה:

"**טז** אֶל-הָאִשָּׁה אָמַר, הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ--בְּעֶצֶב, תֵּלְדִי בָנִים; וְאֶל-אִישֵׁךְ, תְּשׁוּקָתֵךְ, וְהוּא, יִמְשָׁל-בָּךְ. **יז** וּלְאָדָם אָמַר, כִּי-שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ, וַתֹּאכַל מִן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ--אֲרוּרָה הָאֲדָמָה, בַּעֲבוּרֶךָ, בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" (בראשית 3-16:17)

באשר לאסלאם, סיפור הבריאה נמסר פעמים רבות בקוראן למשל:

{הוי אדם, שכון בגן עדן, אתה ואשתך, ואִכלו מכל אשר תִרצו, אך אל לכם לִקרב אל העץ הזה, פן תהיו בבני העוולה.20 השטן לחש להם למען יִראו את מערומיהם אשר נסתרו מהם, ואמר, רק לבל תהיו מלאכים אסר ריבונכם את העץ הזה על שניכם, או לבל תחיו לעולם.21 הוא נשבע להם לאמור, רק את טובתכם אבקש.22 הנה כי הדיח אותם בתיתועיו, וכאשר טעמו מן העץ נִגלו להם מערומיהם. אז קמו לתפור לעצמם כסות מעלי הגן. אז קרא אליהם ריבונם לאמור, האם לא אסרתי על שניכם לִקרב אל העץ הזה ולא אמרתי לכם כי השטן הוא אויבכם המושבע?23 אמרו שניהם, ריבוננו, גרמנו עוול לעצמנו, ואם לא תסלח לנו ותרחם עלינו, נלך לאבדון.} (1)

(1) סורה 7 ממרום החומה (19-23)

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (7)
האגדה והאמת

בעיון מעמיק בשתי הגרסאות של הבריאה נוכל למצוא השקפות סותרות אשר הן מהותיות,הרי הקוראן – בניגוד לתנ"ך – הטיל את האשמה על אדם וחווה יחדיו. ואין פסוק בקוראן שאומר כי חווה פיתתה ולחצה על אדם לאכול מהעץ האסור, או שחווה אכלה ממנו לפניו.
בקוראן, חווה לא פיתתה את אדם ולא רימתה אותו. גם כאבי ההיריון אינם ענישה של אללה נגד לאישה, כי אללה - לפי הקוראן – לא מעניש נפש עבור חטא של נפש אחרת. אדם וחווה (ע.ש) שניהם חטאו ושניהם ביקשו את מחילתו של אללה, ואללה ומחל להם.

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (8)
האגדה והאמת

נחלת חטאה של חווה

דמותה של חווה בתנ"ך כאחראית על פיתוי אדם השפיעה שלילית על תפיסתה של האישה בהלכה היהודית והנוצרית, האישה בכלל – כך סבורים- ירשה את חטאה של אימה(חווה בתנ"ך). ועל כן היא נטולת אמון ומוסר. כמו כן סבורים כי הווסת, ההריון, והלידה הם ענישה לאישה בגין חטאה הנצחי של חווה. וכדי למדוד את ההשפעה השלילית הזאת על מעמדה של האישה יש לעיין בכמה יצירות יהודיות ונוצריות חשובות קודם יש לעיין בברית הישנה (התנ"ך) ולצטט פסוקים מספרות החוכמה

: " **כו** וּמוֹצֶא אֲנִי מַר מִמָּוֶת, אֶת-הָאִשָּׁה אֲשֶׁר-הִיא מְצוֹדִים וַחֲרָמִים לִבָּהּ--אֲסוּרִים יָדֶיהָ; טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים, יִמָּלֵט מִמֶּנָּה, וְחוֹטֵא, יִלָּכֶד בָּהּ. **כז** רְאֵה זֶה מָצָאתִי, אָמְרָה קֹהֶלֶת; אַחַת לְאַחַת, לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן. **כח** אֲשֶׁר עוֹד-בִּקְשָׁה נַפְשִׁי, וְלֹא מָצָאתִי: אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף, מָצָאתִי--וְאִשָּׁה בְכָל-אֵלֶּה, לֹא מָצָאתִי." (קהלת 7: 26-28)

ובספרים החיצוניים שאושרו בגרסה הקתולית של התנ"ך נמסר " (כב) אין רשעה כרשעתה, ולו תהי חלקת רשע, (כב) אין רשעה כרשעתה, ולו תהי חלקת רשע" (בן-סירא 25:19-24)

רב יהודי ספר תשע קללות הוטלו על האישה בגין הַחֵטְא הַקַּדְמוֹן: "הוטלו על האישה תשע קללות ואחר כך המוות : הווסת, דם הבתולים, כאבי ההריון, חֶבְלֵי לֵדָה, גידול ילדים, כיסוי ראשה כאילו באבל, ניקוב אוזניה כמו שיפחה, אין לקבל ממנה עדות, ואחרי הכול המוות". **2**

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (9)
האגדה והאמת

ועד היום היהודים האורתודוקסים אומרים בתפילת שחרית: ״בָּרוּךְ אַתָּה ה׳, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה״ והנשים אומרות: ״ בָּרוּךְ אַתָּה ה׳, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ״ **3**

ברכה אחרת נמצאת בספר התפילה של היהודים : " בָּרוּךְ אַתָּה ה׳, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גוֹי, בָּרוּךְ אַתָּה ה׳, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה, בָּרוּךְ אַתָּה ה׳, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשַׂנִי בּוּר״. **4**

אך ההשפעה השלילית הזאת ניכרת יותר בנצרות מאשר ביהדות. היות וחטאה של חווה השפיע על האמונה הנוצרית בצורה גדולה, ונקבעה משימתו של המשיח ישוע על סמך עבירתה של חווה בעיני האל. קודם היא עשתה את החטא, ולאחר מכן פיתתה את אדם לעשות כמוה, לאחר מכן גורשו שניהם מגן עדן וירדו לארץ אשר קוללה בגללם. האל לא סלח להם על אותו חטא שעבר לכל האנושות.

כל האנשים נולדים חוטאים. וכדי לסלוח להם על החטא הקדמון, האל הקריב את המשיח (ישוע), שנחשב לבנו של האל, אשר נהרג על הצלב. על סמך זה חווה אחראית על חטאה וגם על חטא בעלה,ועל החטא הקדמון של האנושות כולה,ולא רק זה היא אחראית גם על מותו של בן האל.

ובמילים אחרות, אישה אחת גרמה לנפילת האנושות כולה ולגירושם של בני האדם מגן עדן. **5**

אבל מה לגבי בנותיה? כולן אשמות כמותה ויש להתייחס אליהן כאל חוטאות? ובכן אלו דבריו של הצדיק פולוס בברית החדשה: ״הָאִשָּׁה תִּלְמַד דּוּמָם בְּכָל־הַכְנָעָה: 12 וְאֵינֶנִּי נֹתֵן רְשׁוּת לָאִשָּׁה לְלַמֵּד אַף לֹא לְהִתְנַשֵּׂא עַל־הָאִישׁ אַךְ תִּדּוֹם: 13 כִּי אָדָם נוֹצַר בָּרִאשׁוֹנָה וְאַחֲרָיו חַוָּה: 14 וְאָדָם לֹא נִפְתָּה כִּי אִם־הָאִשָּׁה שֶׁמְּעָה לְקוֹל הַמֵּסִית וַתָּבֹא לִידֵי עֲבֵרָה״ (האיגרת הראשונה של פולוס אל-תימוטיוס 2: 11-14)

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (10)
האגדה והאמת

אך האב טרטוליאנוס היה קשוח אף יותר מהצדיק פולוס כאשר היה מדבר עם "אחיותיו האהובות עליו ביותר באמונה" **6** אמר: **" הידעתן שכל אחת מכן היא חווה? גורלכן נחרץ על ידי האל עד היום : והחטא נמשך ואתן השער של השטן: ואתן האחראיות על החטא הקדמון: ואתן הראשונות בביצוע החטא בעיני האל: ואתן אשר פיתיתן את אדם בעוד שהנחש לא הצליח. אתן שהשמדתן את הקשר בין האדם לאל. ובגין חטאיכן נהרג בנו של האל".**
האב אוגוסטינוס היה נאמן מאד לאבותיו הקדמונים, הוא כתב לחבר: **"אין הבדל בין האישה לאם, שתיהן חווה שפיתתה את אדם, שכולנו חייבים להיזהר ממנה..... לא יודע מה התועלת של האישה בשביל הגבר חוץ מלהביא ילדים".** אחרי כמה מאות שנים מאותם דברים היה הצדיק תומאס אקווינס עדיין מאמין כי האישה אינה מועילה בשום דבר : **" אין תועלת לאישה, הגבר נולד ישר ומוריש את היושר לבני מינו. אבל האישה נפגמת בחטא מלידה".**
ובסוף הרֶפוֹרְמָטוֹר הידוע **מרטין לותר** לא רואה תועלת באישה מלבד להביא הרבה ילדים: **"אילו התעייפו או מתו לא משנה. תנו להן למות בלידה, זו העבודה שלהן".**
האישה הפכה למגונה בגין האמונה שחווה היא שפיתתה את אדם לפי מה שנמסר בספר בראשית בתנ"ך.
לסיכום, האמונות, היהודית והנוצרית, סבורות כי חווה אשמה ביחד עם כול בנות מינה.
אם נעיין עתה במה שנמסר בקוראן לגבי האישה, נוכל להבחין בשוני המוחלט בין דמות האישה בקוראן לבין ביהדות ובנצרות.

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (11)
האגדה והאמת

ואם לתת לקוראן להביע את עצמו:
{המתמסרים והמתמסרות, והמאמינים והמאמינות, והאדוקים והאדוקות, ואנשי האמת, ונשות האמת, ועזי הרוח, ועזות הרוח, והענוויים והענוות, והנותנים צדקה והנותנות צדקה, והצמים והצמות, והשומרים והשומרות על תומת ערוותם, והמרבים והמרבות להזכיר את שם אללה – להם הכין אללה מחילה ושכר כביר.} (1)

{אללה הבטיח למאמינים ולמאמינות גנים אשר נהרות זורמים למרגלותיהם ואשר לנצח יהיו בהם, ומשכנות נאווים בגני עדן. יתרה מזו: הם יפיקו רצון מלפני אלוהים. זוהי הזכייה הכבירה} (2)

{ריבונם נענה להם ואמר, לא אגרע משכרו של שום עמל אשר בכם, זכר או נקבה, כי קורצתם זה מזה. אלה אשר היגרו וגורשו ממושבותיהם ואשר פגעו בהם בשל אמונתם בי, ונלחמו ונהרגו, כַּפֵּר אכפר להם על עוונותיהם ואכניסם אל גנים אשר נהרות זורמים למרגלותיהם, וזה שכרם מעִם אללה. השכר הנאה שמור אצל אללה.} (3)

{לגומל הרעה תושב רעה כרעתו, ועושי הטוב- זכר או נקבה – בעודם מאמינים, אלה ייכנסו לגן עדן, ובו יפורנסו בלא חשבון.} (4)

{עושי הטוב, זכר או נקבה, ובלבם אמונה, ניתן להם חיים טובים, לכל אלה ניתן את שכרם על כל הטוב אשר עשו.} (5)

---

(1) סורה 33 המחנות 35 (2) סורה 9 ההצהרה 72 (3) סורה 3 בית עמרם 195
(4)סורה 40 הסולח 40 (5) סורה 16 הדבורה 97

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (12)
האגדה והאמת

ברור כי אין הבדל בין הגבר לאישה בקוראן. אללה ברא אותם לעבוד אותו, ולעשות מעשים טובים ולהימנע ממעשים רעים, ושניהם ייתבעו דין וחשבון על מעשיהם.
לא נמסר בקוראן כי האישה היא השער של השטן או שהיא נולדה נוכלת מטבעה. ולא כתוב בקוראן כי הגבר הוא דמותו של האל, אלא שהאישה והגבר שניהם יצורים של אללה. פסוקי הקוראן מבהירים כי תפקידה של האישה לא מצטמצם רק בהבאת צאצאים, אלא גם בעשיית מעשים טובים כפי שמצווה גם על הגבר. הקוראן לא מסר כי אין אישה טובה, להפך הקוראן מצווה את המאמינים, גברים ונשים כאחד, לקחת לדוגמא את הנשים הצדיקות כמו מרים הבתולה, ואשתו של פרעה (ע.ש) כאשר אללה אומר בסורה (אלתחרים) : {וכמשל למאמינים הביא אללה את אשת פרעה: אמרה, ריבוני, הָקֵם לי אצלךָ בית בגן עדן והצילני-נא מפרעה וממעשיו והושיעני מקהל בני העוולה. 12 ואת מרים בת עמרם אשר לא חיללה את תומת ערוותה: נפחנו בה מרוחנו והיא האמינה בדברי ריבונה ובספריו, והיתה באדוקים.} (1)

---

(1) סורה 66 האיסור (11:12)

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (13)
האגדה והאמת

הבנות מבישות

למעשה, גישת הקוראן והתורה לעבר האישה מתחילה מלידתה. לדוגמא, בברית החדשה נאמר כי תקופת הטומאה של האם לאחר הולדת נקבה הינה שבועיים בעוד שתקופת הטומאה של האם לאחר הולדת זכר הינה שבוע ,זאת כשום שתקופת הטומאה של האישה אחרי הולדת ילדה היא "**כפליים** " אותה תקופה אחרי הולדת ילד. (ויקרא 12 2:5)

גם בתנ"ך הקתולי נמסר בבירור : ״ (ג) כעס לאביו בן בער, ובת מבישה - לבּושה נולדה ״ (בן סירא 22:3). **ואילו הגבר** משובח : ״ (ג) כי תלמדהו חוכמה אויבך יראה וכעס, ואתה בין רעים תהולל. ״ (בן סירא 30:3).

והנה רב יהודי מצווה את היהודים להתרבות, באותו זמן אין הוא מסתיר את העדפתם לזכרים: " טוב להוליד זכרים, אבל רע להוליד נקבות", "כולם שמחים להולדת זכרים אך עצובים להולדת נקבות", "כאשר נולד הזכר יחול השלם על הארץ, כאשר נולדה הנקבה לא חל שום דבר". **7**

הילדה נחשבת לנטל כבד ומקור לבּושה עבור הוריה: ״(יג) שמר בתך משרכת דרכיה, לבל יביטו בך שורריך. (יד) פן ירחיבו פיהם עליך, ופניך ייכלמו בשער״ (בן סירא 42: 13-14)

״(יא) בתך מבישה, שים עינך עליה לבל תשטה אם לא תשמר. (יב) שמור נא עיניה נואפות, לבל תתפלא כי שטית״ (בן סירא 26:11-12)

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (14)
האגדה והאמת

קבירת הבנות חיות עשה את הערבים לכופרים, לפני התגלות האסלאם. הקוראן גינה בחריפות מעשה זה: {הן כל אימת שמתבשר איש מהם על (הולדת) נקבה, קודרות פניו ונפשו מרה עליו. 59 אז יסתתר מפני האנשים מחמת הבשורה הרעה שקיבל, ויחכוך בדעתו האם ישאירה לחיות בחרפה, או יטמנה בחול. זה שיפוט מעוות!} (1)
לולא איסור הקוראן מעשה מתועב זה היה נמשך דורות רבים,ויתרה על כך הקוראן אינו הבדיל בין בן לבת! וזאת בניגוד לתנ"ך, הקוראן מחשיב את הולדת הנקבה כמתנה משמיים וברכה מאללה בדיוק כגון הולדת זכר.
ברכת הולדת הנקבה נמסרה קודם בקוראן שנאמר: {לאללה מלכות השמים והארץ: יברא את אשר יחפוץ, ויעניק בנות לאשר יחפוץ ובנים לאשר יחפוץ,} (2)
על מנת למגר את תופעת קבירת הבנות לחלוטין הבטיח הנביא מוחמד (ﷺ) למי שתיוולד לו נקבה ויגדל אותה בטוב לב,לקבל תגמול אדיר מאללה. הנביא (ﷺ) אמר: **למי מכם שיועמד למבחן ותיוולדנה לו בנות, אם יטיב להן, תהיינה לו למגן מגיהינום ביום הדין}** (3) ..
הנביא אמר גם: **{מי שהחזיק וגידל שתי שפחות, עד להתבגרותן, יבוא ביום הדין כאשר אני והוא צמודים(הצמיד את אצבעותיו)** (4) ..

---

(1) סורה 16 הדבורה (58-59)
(2) סורה 42 המועֵצָה 49
(3) נמסר בספר הסימוכין של אל באכרי ומוסלים
(4) נמסר בספר הסימוכין של מוסלים

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (15)
האגדה והאמת

חינוך האישה

ההבדל בין דמות האישה בתורה לבין דמותה בקוראן אינו מוגבל רק על הנקבה שלא מכבר נולדה, אלא מתרחב אל מעבר לכך. אפשר להתחיל בהשוואה בין פסק ההלכה של הקוראן ופסק ההלכה של התנ"ך לגבי האישה שרוצה ללמוד את אמונת דתה. ליבה של היהדות היא התורה ונמסר בתורה : "כי אין זכות לאישה ללמוד תורה". רב יהודי גם אמר: "עדיף לספר התורה להישרף, מאשר להיקרא על ידי אישה", "וכי אין זכות לגבר ללמד בתו את התורה". **8**
בברית החדשה, הצדיק פולוס אמר גם: ״ **34** נשיכם בכנסיות תשתקנה כי לא-נתנה להן רשות לדבר כי אם-להכנע כאשר אמרה התורה **35** ואם-חפצן ללמד דבר תשאלנה את-בעליהן בביתן כי-חרפה היא לנשים לדבר בקהל״ (אגרת פולוס הראשונה אל הקורנתיים (14:34-35)
ואז כיצד תלמד האישה אילו לא מורשה לה לדבר? איך תגדל אִינְטֶלֶקְטוּאָלִית אילו היא מוכרחת להיות מסורה לחלוטין? ואיך תוכל להרחיב את אופקיה אילו מקורה היחידי לרכישת ידע הוא בעלה בבית? ועל מנת להיות הגון יש לשאול קודם האם עמדת הקוראן שונה מזה?
יש בקוראן סיפור שמסכם את הנושא הזה,על אישה בשם ח'אולהשבעלה בשם אאוס וברגע של כעס הוא אמר לה: "את אסורה עלי כמו שאימי אסורה עלי" משפט זה שימש כגט בפי הערבים אשר השתמשו בו לפני האסלאם, לפי המשפט הזה האישה מקבלת גט מבעלה אבל אסור לה לעזוב את הבית או להינשא לגבר אחר.
(ח'אולה) התעצבה עד מאוד כאשר נאמר לה המשפט הזה על ידי בעלה, היא הלכה לנביא מוחמד (ﷺ) לחלוק עימו את בעייתה, הנביא (ﷺ) הורה לה להתאזר בסבלנות

מול מבחן הזה עד למציאת פיתרון כי לא היה פיתרון בינתיים לבעיה זו. אך האישה המשיכה להתווכח עם הנביא (ﷺ) בניסיון להציל את נישואיה, לבסוף ירדו פסוקי קוראן על מנת לפתור את בעייתה, אללה בקוראן השרה לנביאו לאסור את המנהג המקפח הזה וירדה סורה שלמה בקשר למקרה הזה והיא סורה 58 המתנצחת: {אללה שמע את דברי המִתנצחת בפניךָ על בעלה, והקובלת בפני אללה, אללה שומע את חילופי הדברים ביניכם, כי אללה שומע ומבחין.} (1) ..

לפי הקוראן, יש לאישה זכות להתווכח אפילו עם נביאו של אללה (ﷺ) עצמו. ואין זכות לאף אדם להשתיק אותה. ואין היא מחויבת להתייחס לבעלה כאל המקור הבלעדי לרכישת ידע בדת.

---

(1) סורה 58 המתנצחת 1

אישה נידה מטמאת את הסביבה

החוקים ופסקי ההלכה היהודיים לגבי תקופת הנידה נוקשים מאוד. בברית הישנה האישה הנידה נחשבת לטמאה ומטמאת את הסביבה, כל דבר או בן אדם שתיגע בו יישאר טמא ליום שלם.

" **יט** וְאִשָּׁה כִּי-תִהְיֶה זָבָה, דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ--
שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְנִדָּתָהּ, וְכָל-הַנֹּגֵעַ בָּהּ יִטְמָא עַד-
הָעָרֶב. **כ** וְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו בְּנִדָּתָהּ, יִטְמָא;
וְכֹל אֲשֶׁר-תֵּשֵׁב עָלָיו, יִטְמָא. **כא** וְכָל-הַנֹּגֵעַ,
בְּמִשְׁכָּבָהּ--יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם, וְטָמֵא עַד-הָעָרֶב.
כב וְכָל-הַנֹּגֵעַ--בְּכָל-כְּלִי, אֲשֶׁר-תֵּשֵׁב עָלָיו: יְכַבֵּס
בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם, וְטָמֵא עַד-הָעָרֶב. **כג** וְאִם עַל-
הַמִּשְׁכָּב הוּא, אוֹ עַל-הַכְּלִי אֲשֶׁר-הִוא יֹשֶׁבֶת-עָלָיו--
בְּנָגְעוֹ-בוֹ: יִטְמָא, עַד-הָעָרֶב. " (ויקרא 15: 19-23)

בשל כך, לפעמים הייתה האישה בתקופת הנידה מוגלית על מנת להימנע מכל קשר איתה. היא הייתה נשלחת לבית שנקרא "בית הטומאה" לאורך תקופת הווסת. **9** התלמוד גם מחשיב את האישה הנידה ל"הורגת" אפילו בלי כל מגע פיזי, "אמר רב פפא נפתח באל ונפסיק באל א"נ נפתח בלא ונפסיק בלא הני בי תרי דמצעא להו אשה נדה אם תחלת נדתה היא הורגת א' מהן אם סוף נדתה היא מריבה עושה ביניהן " (תלמוד בבלי דף קיא,א גמרא)

זאת ועוד, בעלה של האישה הנידה נמנע היה מלהיכנס לבית הכנסת, כי נאמר עליו שהוא נִטַּמֵּא אפילו מהאבק שהלכה עליו ברגליה.הרב שאשתו או בתו נידות לא מורשה לו לנאום בבית הכנסת. **10** ולכן,חלק מהנשים היהודיות עד היום מכנות את הווסת "הקללה". **11**

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (18)
האגדה והאמת

אך באסלאם, האישה הנידה לא נחשבת למקור טומאה לסביבתה. היא לא מקוללת בגין זה, היא מנהלת אורך חיים רגיל פרט לקיום מספר קטן של מצוות בזמן הווסת כגון הצום והתפילה.

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (19)
האגדה והאמת

מסירת עדות

נושא אחר אשר שנוי במחלוקת בין הקוראן לבין התנ"ך, הוא מסירת העדות על ידי האישה. בקוראן, המאמינים אשר סוגרים עסקאות מסחריות מצווים להביא שני גברים כעדים או גבר אחד ושתי נשים.
{הָקימו שני עדים מבין הגברים, ואם לא יימָצאו שני גברים, כי אז גבר אחד ושתי נשים אשר יניחו דעתכם כעדות – אם תשכח האחת, תזכיר לה רעותה.} (1) ..

אולם בפרקים אחרים בקוראן –ובמקרים אחרים- מתקבלת עדותה של האישה כמוה כמו הגבר.

אדרבא, ייתכן ועדותה של האישה תפריך את זו של הגבר. לדוגמא, אם הגבר מאשים את אשתו בבגידה, הוא מצווה לפי הקוראן להישבע חמש פעמים כאות הוכחה שאשתו אשמה. אך אם האישה הכחישה את האשמה ונשבעה אף היא חמש פעמים,היא אינה נחשבת לאשמה ובכל אופן הנישואים מסתיימים.
{הנותנים דופי בנשותיהם, ואין להם עדים מלבד עצמם, יישבעו באללה ארבע פעמים כי עדות אמת בפיהם. 7 ובפעם החמישית (יישבעו) כי קללת אללה על ראשם אם שקר בפיהם. 8 למען יוסר העונש מעליה, תישבע באללה ארבע פעמים כי שקר בפי (בעלה), 9 ובפעם החמישית – כי חמת אללה על ראשה אם אמת בפיו. 10 אלמלא הרעיף אללה את ברכתו עליכם ואת רחמיו (הייתם נענשים), ואולם אללה רוצה בתשובת עבדיו וחכם הוא.
11 אלה אשר הוציאו את הדיבה הם חבורה מביניכם. אל תחשבו כי יָרֵע לכם הדבר, כי רק לטוב יהיה לכם. כל אדם מהם ייענש כמידת חלקו באשמה, ואשר ביקש להעצימה ייענש עונש כבד.} (2)

---

(1) סורה 2 הפרה 282 (2) סורה 24 האור 6:11

אולם בחברה היהודית הישנה, האישה לא הורשתה להעיד **12**. הרבנים אמרו: כי אחת מתשע הקללות שקוללה בהן האישה בשל החטא הקדמון, שלא מתקבלת עדותה. גם בישראל כיום, לא מורשה לאישה להעיד בפני בתי דין רבניים **13**. הרבנים הצדיקו את זה בסיפור שנמסר בספר בראשית 18 (9-16) כי שרה אשתו של אברהם שיקרה. בעוד שאותו סיפור נמסר יותר מפעם בקוראן ולא נמסר כי שרה שיקרה (סורה 11 הוד 69:74) , (סורה 51 הזורות 24:30).

אשר למערב הנוצרי, הרי החוקים האזרחיים והדתיים לא הרשו לאישה להעיד אלא רק במאה הקודמת. **14** אילו היה גבר מאשים את אשתו בבגידה, עדותה לא הייתה מתקבלת כלל,וזאת על פי מה שנמסר בתנ"ך. האישה הנאשמת חייבת לעבור משפט קשה ומשפיל להוכיח את אשמתה או חפותה (במדבר ה (11-31) , אם תוכח אשמתה אחרי המשפט היא תקבל גזר דין מוות ואילו אם תוכח חפותה, לא יוענש בעלה על האשמת שקר. כמו כן אם יישא גבר אישה ואחר כך יאשים אותה שלא הייתה בתולה, לא מתקבלת עדותה , ועל משפחתה להוכיח את בתוליה בפני זקני העיר. ואם לא יצליחו להוכיח את זה, היא תיסקל למוות בפני בית אביה. אם יצליחו להוכיח את חפותה, בעלה יחויב לשלם מאה שקלי כסף ולא יורשה לו לתת לה גט לאורך ימי חייו.

״**יג** כִּי-יִקַּח אִישׁ, אִשָּׁה; וּבָא אֵלֶיהָ, וּשְׂנֵאָהּ. **יד**
וְשָׂם לָהּ עֲלִילֹת דְּבָרִים, וְהוֹצִא עָלֶיהָ שֵׁם רָע; וְאָמַר,
אֶת-הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי, וָאֶקְרַב אֵלֶיהָ, וְלֹא-מָצָאתִי
לָהּ בְּתוּלִים. **טו** וְלָקַח אֲבִי הַנַּעֲרָ, וְאִמָּהּ; וְהוֹצִיאוּ
אֶת-בְּתוּלֵי הַנַּעֲרָ, אֶל-זִקְנֵי הָעִיר--הַשָּׁעְרָה.

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (21)
האגדה והאמת

טז וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ, אֶל-הַזְּקֵנִים: אֶת-בִּתִּי, נָתַתִּי
לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה--וַיִּשְׂנָאֶהָ. **יז** וְהִנֵּה-הוּא שָׂם
עֲלִילֹת דְּבָרִים לֵאמֹר, לֹא-מָצָאתִי לְבִתְּךָ בְּתוּלִים,
וְאֵלֶּה, בְּתוּלֵי בִתִּי; וּפָרְשׂוּ, הַשִּׂמְלָה, לִפְנֵי, זִקְנֵי
הָעִיר. **יח** וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר-הַהִוא, אֶת-הָאִישׁ;
וְיִסְּרוּ, אֹתוֹ. **יט** וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף, וְנָתְנוּ
לַאֲבִי הַנַּעֲרָה--כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע, עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל;
וְלוֹ-תִהְיֶה לְאִשָּׁה, לֹא-יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל-יָמָיו. {ס}
כ וְאִם-אֱמֶת הָיָה, הַדָּבָר הַזֶּה: לֹא-נִמְצְאוּ בְתוּלִים,
לַנַּעֲרָ. **כא** וְהוֹצִיאוּ אֶת-הַנַּעֲרָ אֶל-פֶּתַח בֵּית-אָבִיהָ,
וּסְקָלוּהָ אַנְשֵׁי עִירָהּ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה--כִּי-עָשְׂתָה נְבָלָה
בְּיִשְׂרָאֵל, לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ; וּבִעַרְתָּ הָרָע, מִקִּרְבֶּךָ.″
(דברים 22 (12-13)

הניאוף

הניאוף נחשב לחטא בכל הדתות. התנ"ך שופט את הנואף והנואפת במוות: " י וְאִישׁ, אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת-אֵשֶׁת אִישׁ, אֲשֶׁר יִנְאַף, אֶת-אֵשֶׁת רֵעֵהוּ--מוֹת-יוּמַת הַנֹּאֵף, וְהַנֹּאָפֶת." (ויקרא 20:10).

האסלאם גם שופט את הנואף והנואפת.
{הזונָה והזונֶה- הלקו כל אחד מהם מאה מלקות, ואל תהיה בלבכם חמלה עליהם בדבר חוק אלוהים, אם מאמינים אתם באלוהים וביום האחרון. יבואו על עונשם לעיני עדת המאמינים.} (1) ..

אולם הגדרת הניאוף בקוראן שונה מזו של התנ"ך. הניאוף,לפי הקוראן, הוא קיום יחסי מין בין כל גבר לכל אישה מחוץ לנישואים. אבל לפי התנ"ך רק האישה הנשואה נחשבת לנואפת אם תקיים יחסי מין מחוץ לנישואים. " **כב** כִּי-יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב עִם-אִשָּׁה בְעֻלַת-בַּעַל, וּמֵתוּ גַּם-שְׁנֵיהֶם--הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם-הָאִשָּׁה, וְהָאִשָּׁה; וּבִעַרְתָּ הָרָע, מִיִּשְׂרָאֵל. " (דברים 22:22).
" י וְאִישׁ, אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת-אֵשֶׁת אִישׁ, אֲשֶׁר יִנְאַף, אֶת-אֵשֶׁת רֵעֵהוּ--מוֹת-יוּמַת הַנֹּאֵף, וְהַנֹּאָפֶת." (ויקרא 20:10).

על פי התנ"ך אם גבר נשוי ישכב עם אישה לא נשואה, אין זה נחשב לניאוף בכלל. הוא לא נחשב נואף, גם היא לא נואפת. חטא הניאוף נעשה רק במקרה ואיש –הן נשוי והן לא- שוכב עם אישה נשואה. ורק במקרה זה הוא נחשב נואף והיא נואפת.

---

(1)סורה 24 האור 2

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (23)
האגדה והאמת

בקצרה על פי היהדות הניאוף הוא כל קיום יחסי מין מחוץ לנישואים על ידי אישה נשואה. אך הגבר הנשוי לא נחשב נואף.
למה המוסר הכפול ?!
לפי האנציקלופדיה היהודית, האישה בחזקת בעלה והיא נחשבת לנחלתו והניאוף מהווה כאן הפרה לזכותו הבלעדית של הבעל. והאישה כנחלתו אין לה את הזכות הזאת. **15** על כן הגבר שמקיים יחסי מין מחוץ לנישואים עם אישה נשואה מפר את זכותו הבלעדית של בעלה, ויש להעניש אותו.
ובישראל היום, לו קיים גבר יחסי מין מחוץ לנישואים עם אישה לא נשואה, והביאה ילדים, ילדים אלה ייחשבו לילדיו החוקיים. אבל אם אישה נשואה קיימה יחסי מין מחוץ לנישואים עם גבר –הן נשוי והן לא-והולידה ילדים, ילדים אלה לא רק יהיו לא חוקיים אלא יהיו גם ממזרים, ולא יורשה להם להזדווג עם יהודים מלבד ממזרים כמוהם או מומרים. ענישה זו תורש לצאצאי ילדים אלה למשך עשרה דורות עד למחיקת חרפת חטא הניאוף. **16**
בעוד שבקוראן האישה לא מהווה נחלה לבעלה. הקוראן מתאר ברהיטות את היחס בין בני הזוג:
{אחד מאותותיו הוא שצר לכם נשים כעצם מעצמכם למען תדבקו בהן, והשכין ביניכם אהבה וחמלה. בזאת צפונים אותות לאנשים הנמלכים בדעתם.} (1) ..
זהו תיאור הנישואים בקוראן: אהבה, חמלה, ושלווה אין נחלה או מוסר כפול.

---

(1)סורה 30 בני ביזנטיון 21

הנדר

על פי התנ"ך, כל גבר חייב לקיים את הנדר שהבטיח בפני האל. הוא אינו יכול להפר אותו . אך כאשר האישה לא תוכל להבטיח נדר כשלעצמה, היא חייבת לקבל הסכמתו של אביה אם לא הייתה נשואה או הסכמתו של בעלה. אם האב או הבעל לא יסכימו לנדר אז כאילו לא הבטיחה כל נדר.

״**ב** וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת, לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר: זֶה הַדָּבָר, אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה. **ג** אִישׁ כִּי-
יִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה, אוֹ-הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל-
נַפְשׁוֹ--לֹא יַחֵל, דְּבָרוֹ: כְּכָל-הַיֹּצֵא מִפִּיו, יַעֲשֶׂה.
ד וְאִשָּׁה, כִּי-תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה, וְאָסְרָה אִסָּר בְּבֵית
אָבִיהָ, בִּנְעֻרֶיהָ. **ה** וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת-נִדְרָהּ, וֶאֱסָרָהּ
אֲשֶׁר אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ, וְהֶחֱרִישׁ לָהּ, אָבִיהָ--וְקָמוּ, כָּל-
נְדָרֶיהָ, וְכָל-אִסָּר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ, יָקוּם. **ו**
וְאִם-הֵנִיא אָבִיהָ אֹתָהּ, בְּיוֹם שָׁמְעוֹ--כָּל-נְדָרֶיהָ
וֶאֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ, לֹא יָקוּם; וַיהוָה,
יִסְלַח-לָהּ, כִּי-הֵנִיא אָבִיהָ, אֹתָהּ. **ז** וְאִם-הָיוֹ תִהְיֶה
לְאִישׁ, וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ, אוֹ מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ, אֲשֶׁר אָסְרָה
עַל-נַפְשָׁהּ. **ח** וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ, וְהֶחֱרִישׁ לָהּ:
וְקָמוּ נְדָרֶיהָ, וֶאֱסָרֶהָ אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ--יָקֻמוּ. **ט**
וְאִם בְּיוֹם שְׁמֹעַ אִישָׁהּ, יָנִיא אוֹתָהּ, וְהֵפֵר אֶת-נִדְרָהּ
אֲשֶׁר עָלֶיהָ, וְאֵת מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ--
וַיהוָה, יִסְלַח-לָהּ. **י** וְנֵדֶר אַלְמָנָה, וּגְרוּשָׁה--כֹּל
אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ, יָקוּם עָלֶיהָ. **יא** וְאִם-בֵּית
אִישָׁהּ, נָדָרָה, אוֹ-אָסְרָה אִסָּר עַל-נַפְשָׁהּ, בִּשְׁבֻעָה. **יב**
וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהֶחֱרִשׁ לָהּ, לֹא הֵנִיא אֹתָהּ--וְקָמוּ, כָּל-
נְדָרֶיהָ, וְכָל-אִסָּר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ, יָקוּם. **יג**
וְאִם-הָפֵר יָפֵר אֹתָם אִישָׁהּ, בְּיוֹם שָׁמְעוֹ--כָּל-מוֹצָא
שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וּלְאִסַּר נַפְשָׁהּ, לֹא יָקוּם: אִישָׁהּ
הֲפֵרָם, וַיהוָה יִסְלַח-לָהּ. **יד** כָּל-נֵדֶר וְכָל-שְׁבֻעַת
אִסָּר, לְעַנֹּת נָפֶשׁ--אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ, וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ.
טו וְאִם-הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ, מִיּוֹם אֶל-יוֹם,
וְהֵקִים אֶת-כָּל-נְדָרֶיהָ, אוֹ אֶת-כָּל-אֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ--
הֵקִים אֹתָם, כִּי-הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ. **טז** וְאִם-הָפֵר

יָפֵר אֹתָם, אַחֲרֵי שָׁמְעוֹ--וְנָשָׂא, אֶת-עֲוֹנָהּ. **יז** אֵלֶּה
הַחֻקִּים, אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה, בֵּין אִישׁ, לְאִשְׁתּוֹ-
-בֵּין-אָב לְבִתּוֹ, בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ." (במדבר ל)

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (25) האגדה והאמת

למה דבריה של האישה לא מספיקים להוות התחייבות? התשובה פשוטה: כי האישה על פי התנ"ך היא נכס של אביה לפני הנישואים ונכס של בעלה אחרי הנישואים. הבעלות של האב לבתו מגיעה למימד שהוא יכול לפי הרבנים למכור אותה. " האב יכול למכור את בתו, אבל האם לא תוכל למכור את בתה. האיש יכול לארס את בתו אבל האם לא". **17**
הרבנים הסבירו עוד כי כאשר האישה מתחתנת היא עוברת מחזקת אביה להיות בחזקת בעלה: "האירוסין הופכים את האישה לנכס קדוש של בעלה וזכותו הבלעדית". וכמובן האישה לא תוכל להבטיח הבטחות אינן מוסכמות על בעלה.
הפסיקה התנ"כית הזאת לגבי האישה המשיכה להשפיע על מעמדה של האישה באמונה היהודית והנוצרית עד לתחילת המאה העשרים. כל מעשה של אישה נשואה במערב נחשב ללא הלכתי. ובעלה יש לו זכות מלאה לבטל כל חוזה או עסקה שהיא סוגרת. האישה לפי האמונה היהודית והנוצרית לא יכולה לעשות שום פעולה כי למעשה היא נכס של מישהו אחר.
למשך אלפיים שנה בערך סבלה האישה בגלל בעלות בלעדית של האב ואחריו הבעל. **18**
על פי האסלאם, כל מוסלמי בין אם גבר ובין אם אישה -יכול להבטיח נדר כשלעצמו. ואין זכות לאף אדם אחר לדחות או לבטל הבטחה של אדם אחר. אך אם לא יכול הגבר או האישה לקיים את נדרו יש לכפר על כך ,והוכחה לכך אנו מוצרים במה שרשום בקוראן:
{לא יגנה אתכם אללה אם תישבעו בהיסח הדעת, אבל יגנה אתכם אם תישבעו בכוונה תחילה. למען יכוּפר לאדם, עליו להאכיל עשרה נזקקים מן הרגיל אשר תאכילו בו את בני ביתכם, או לדאוג לכסוּתם, או לשחרר עבד. ואשר אין ידו משׂגת, יצום שלושה ימים. זו כַּפָּרת שבועותיכם אם תישבעו, על כן קַיימו שבועותיכם. כך יבאר לכם אללה את אותותיו למען תכירו טובה.} (1) ...
כל האנשים –הן גברים והן נשים- היו באים להישבע אמונים בפני הנביא מוחמד(ﷺ). האישה כמוה כמו הגבר נשבעה בפני הנביא (ﷺ) ואין זכות לגבר להישבע במקום בתו או אשתו ואין מזכותו גם לדחות את שבועתן.

{הוי הנביא, בבוא אליך המאמינות להישבע לך אמונים, כי לא יצרפו לאללה כל שותף, ולא יגנבו, ולא ינאפו , ולא ימיתו את ילדיהן, ולא יעשו מעשה תרמית בין ידיהן ובין רגליהן, ולא ימרו את פיך בסרבן לנהוג בדרך ארץ – קבל את שבועתן ובקש למענן את מחילת אללה, הן אללה סולח ורחום.} (2)....

---

(1) סורה 5 השולחן הערוך 89

(2) סורה 60

העומדות למבחן 12

קניין האישה

שלושת הדתות מסכימות באשר לחשיבות הבלתי מעורערת של הנישואין וחיי המשפחה. מסכימות גם באשר להיות הגבר בעל הבית. אך יש הבדל ברור בינן בקשר לסמכויותיו של הבעל. ההלכה היהודית והנוצרית –בניגוד לאסלאם- מרחיקות לכת באותן סמכויות עד להפיכת האישה לנכס של בעלה.
לפי ההלכה היהודית האישה היא נכס של הבעל כמו העבד שלו.
<u>19</u> וזה הגורם למוסר הכפול בכל השקשור לפסיקות כמו ניאוף וזכותו של הבעל לבטל נדר אשתו. אותה תפיסה הלכתית מנעה מהאישה מלהנות מזכותה בהון ובקניין שלה. מייד אחרי שמתחתנת האישה היהודית, הופך בעלה להיות האפוטרופוס על הונה ורכושה. הרבנים אומרים כי האישה יחד עם הונה ורכושה בבעלותו של בעלה. **<u>20</u>** ולכן הנישואין הופכים את האישה הכי עשירה לענייה.
התלמוד הסביר את זה ככה: **" אין לאישה להחזיק רכוש, כל רכושה הוא של בעלה, כל מה שיש לגבר הוא בבעלותו, וכל מה שיש לאשתו גם בבעלותו. כל מה שתרוויח או תמצא לו יהיה, וכל דבר בבית כולל פתיתי לחם על השולחן לו יהיו. ואם תארח אורח בבית ותאכיל אותו, גונבת תגנוב את בעלה"** (תלמוד San 71 a, Git 62 a)
האישה היהודית מושכת אליה מחזרים על ידי קניינה. במשפחה היהודית, האב חייב להקציב לבתו חלק מרכושו כנדוניה בשביל נישואיה. נדוניה זו הופכת את לידת הבת לעונש עבור האב. לא רק שחובה עליו לגדל אותה בצעירותה אלא גם עליו להעניק לה חלק מרכושו לפני נישואיה.

כך, הייתה הבת במשפחה היהודית נחשבת לנטל, ולישות ללא תועלת. **21** דבר זה מסביר מדוע הולדת הנקבה לא הייתה מבורכת בחברה היהודית הישנה (ראה פרק הבנות מבישות?). נדוניה זו הייתה מוגשת כמתנה לבעל והופכת לרכושו, אבל אין מזכותו למכור נדוניה זו. ואין לאישה כל זכות בנדוניה זו. בנוסף לכך שהיא חייבת לעבוד אחרי הנישואין וכל מה שתרוויח עובר לבעלה, כי הוא האחראי עליה. היא יכולה לקבל בחזרה את רכושה רק בשני מקרים: גט או פטירתו של בעלה. אילו מתה היא לפניו, יירש הוא כל רכושה, במקרה ונפטר הבעל לפני אשתו, האישה תקבל בחזרה רק את הנדוניה שאביה שילם לפני הנישואין, ואין לה זכות לרשת כל דבר מרכושו של בעלה. הבעל גם מגיש מתנה לכלה אבל מתנה זו גם עוברת לבעלותו אחרי הנישואין. **22** עד לא מזמן, הלכה הנצרות בתלם של היהדות. בתקופת האימפריה הרומאית הנוצרית (אחרי אימפריית קונסטנטינוס), החוקים האזרחיים והדתיים התנו את אישור הנישואין בסגירת הסכם ירושה. המשפחות חויבו להקציב נדוניה יקרה בשביל בנותיהן. וכתוצאה לכך רוב הגברים הרהיבו להתחתן מוקדם בעוד שהמשפחות דחו את נישואי בנותיהן. **23** לפי התקנון הכנסייתי האישה מקבלת בחזרה את הנדוניה שלה לו נסתיימו נישואיה מלבד אם תואשם בניאוף, במקרה כזה עליה לוותר על הנדוניה כקנס לטובת בעלה. **24** לפי התקנון האזרחי והכנסייתי, באירופה ובאמריקה, אין זכות לאישה ברכושה עד לסוף המאה ה19 ותחילת המאה העשרים. חוקי זכויות האישה חוקקו לפי החוקה האנגלית בשנת 1632.

חוקים אלה כללו בין השאר "כל מה שיש לבעל הוא בבעלותו. וכל מה שיש לאישה הוא בבעלות בעלה". **25** האישה לא רק מאבדת את רכושה אחרי הנישואין אלא גם את אישיותה. כל מעשה מצידה אין לו כל ערך. בעלה יכול למנוע כל מעשה או עסקת מכירה שנעשו על ידיה. וכל מי שיהיה שותף איתה בעסקה מסחרית ייחשב לעבריין ושותף בעבירת מרמה. מלבד זאת היא לא יכולה להגיש תביעה משפטית בשמה, ולא להגיש תביעה משפטית נגד בעלה. **26** לפי החוק, התייחסו לאישה הנשואה כאל ילד. היא נחשבת לנכס של בעלה, וכך היא מאבדת את כספה, אישיותה ושם משפחתה. **27**

מאז הופעת דת האסלאם, היא העניקה לאישה את אישיותה העצמאית, שנשללה על ידי ההלכה היהודית והנוצרית עד לאחרונה. הכלה המוסלמית ומשפחתה לא משלמות נדוניה לחתן והבת במשפחה המוסלמית לא מהווה עול לאביה. דת האסלאם הוקירה את האישה, לכן לא חייבה אותה להגיש נדוניה בכדיי למשוך אחריה מחזרים. החתן הוא שחייב להגיש מתנה לכלתו. מתנה זו נחשבת לרכושה הפרטי, ואין זכות לאף אדם במתנה זו הן בעלה והן משפחתה. בכמה חברות אסלאמיות, הנדוניה של האישה מגיעה למאה אלף דולר. **28** מתנה זו היא בבעלות האישה אפילו אם תקבל לאחר מכן גט. ואין לבעל כול זכות בקניין של אשתו חוץ ממה שתציע לו מרצון. **29**

בקוראן הובהר הנושא להלן {תנו לנשים את המוהר כחֲזָקה, ואולם אם טוב בעיניהן להשאיר בידכם את מקצתו, אִכלוהו ויערב ויִבשַׂם לכם.} (1)

---

(1) סורה 4 הנשים 4

האישה באסלאם מול האישה בנצרות וביהדות (29)
האגדה והאמת

האישה זכאית לנהל את קניינה כאות עיניה, כי מחייתה יחד עם ילדיה באחריות בעלה. **30** ככל שתהיה האישה עשירה אינה מחויבת להשתתף בפרנסת משפחתה מלבד לעשות כך מרצון.
היא זכאית לרשת את בעלה אחרי מותו, הבעל גם יש לו אותה זכות.
באסלאם, האישה הנשואה שומרת את אישיותה העצמאית ושם משפחתה. **31**
פעם אמר שופט אמריקאי על האישה המוסלמית: **"האישה המוסלמית כמוה כמו השמש,היא עצמאית ושומרת את אישיותה העצמאית ושם משפחתה אפילו אם תתחתן יותר מעשר פעמים" 32**

הגירושין

יש הבדלים יוצאי דופן בין שלוש הדתות בנוגע לגירושין. הנצרות אוסרת את הגירושין לחלוטין. זה מתברר בברית החדשה של התנ"ך באמרה מיוחסת לישו: "וַאֲנִי אֹמֵר לָכֶם הַמְשַׁלֵּחַ אֶת־אִשְׁתּוֹ בִּלְתִּי עַל־דְּבַר זְנוּת מְבִיאָהּ לִידֵי נִאֻפִים וְהַלֹּקֵחַ אֶת־הַגְּרוּשָׁה לוֹ לְאִשָּׁה נֹאֵף הוּא" (הבשורה על פי מתי 5:32)

אך זה בלתי אפשרי.זה משול לשלמות מוסרית אשר אינה ניתנת להשגה. כאשר חיי הנישואין בין בני הזוג נכשלים ומן הנמנע לא להמשיך לחיות ביחד, במקרה כזה איסור הגירושין לא יועיל להם. כי אין תועלת להכריח שני בני זוג ,אשר סובלים ממגורים משותפים ומחיי זוגיות משותפים להמשיך בנישואין.ולכן אין זה פלא כי החברה הנוצרית נאלצה בסופו של דבר להתיר את הגירושין.

אולם היהדות מאפשרת את הגירושין אף ללא סיבה. הברית הישנה של התנ"ך מתירה לגבר לגרש את אשתו אפילו בסיבה שאין היא מוצאת חן
בעיניו: "**א** כִּי-יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה, וּבְעָלָהּ; וְהָיָה אִם-לֹא
תִמְצָא-חֵן בְּעֵינָיו, כִּי-מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר--וְכָתַב לָהּ
סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ, וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ. **ב** וְיָצְאָה,
מִבֵּיתוֹ; וְהָלְכָה, וְהָיְתָה לְאִישׁ-אַחֵר. **ג** וּשְׂנֵאָהּ, הָאִישׁ
הָאַחֲרוֹן, וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ, וְשִׁלְּחָהּ
מִבֵּיתוֹ; אוֹ כִי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן, אֲשֶׁר-לְקָחָהּ לוֹ
לְאִשָּׁה. **ד** לֹא-יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר-שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב
לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה, אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמָּאָה--כִּי-
תוֹעֵבָה הִוא, לִפְנֵי יְהוָה; וְלֹא תַחֲטִיא, אֶת-הָאָרֶץ,
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה." (דברים כד : 1-4)

הרבנים נחלקו ביניהם לגבי פירוש המלים "וּשְׂנֵאָהּ" ו " עֶרְוַת דָּבָר" ובתלמוד נראו חילוקי הדעות ביניהן: "**דף צ,א משנה** בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה שנאמר (דברים כד) כי מצא בה ערות דבר ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו שנאמר כי מצא בה ערות דבר ר' עקיבא אומר אפי' מצא אחרת נאה הימנה שנאמ' (דברים כד) והיה אם לא תמצא חן בעיניו:" (תלמוד גיטין ט דף צ,א משנה) הברית החדשה אימצה את דעת בית שמאי, בעוד שהחוק היהודי אימץ את דעותיהם של רבי הילל ורבי עקיבא. דעתו של רבי הלל גברה בחוק היהודי. **33** הוא התיר לגבר לגרש את אשתו ללא כל סיבה.בברית הישנה לא רק שמותר לגרש את האישה אילו שנא אותה בעלה אלא שהגבר מצווה גם לעשות זאת: " (כו) תבואת אישה רעה דאבון נפש ופנים נזעמים, שבר רוח ורפיון ידים וברכים כושלות - ושמחה אין.(כז) מיד אישה יצאה הרעה, ובגללה כולנו גוועים (כח) כפוטר מים נשא פנים לאישה רעה.(כט) אם לא תשמע לך, תן לה ספר כריתות ושלחנה לנפשה." (בן סירא 26-29)

גם בתלמוד נרשמו כמה מעשים של נשים שגרמו לגירושן על ידי בעליהן " הרי זו מגורשת מאי טעמא קול ושוברו עמו אמר רבא יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה מ"ט פריצותא בעלמא הוא דחזו לה כתנאי אכלה בשוק גירגרה בשוק הניקה בשוק בכולן ר"מ אומר תצא ר"ע אומר משישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה אמר לו רבי יוחנן בן נורי א"כ לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה והתורה אמרה (דברים כד) כי מצא בה ערות דבר" (תלמוד גיטין ט 98 א)

בתלמוד הגבר חייב לגרש את האישה העקרה –שלא הולידה ילדים למשך עשר שנים- "ת"ר נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן כתובה שמא לא זכה להבנות

ממנה אע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר״ (תלמוד יבמות ו 64 א)

אולם לפי החוק היהודי אין זכות לנשים לבקש גט אילו רצו זאת. האישה היהודית יכולה לקבל גט על ידי בית הדין רק אם תעלה סיבה מהותית.

אחת הסיבות שמאפשרות לאישה לתבוע גט לפי החוק היהודי: אם בעלה סובל ממחלה גופנית או מחלת עור, או אם לא מקיים את חלקו בזוגיות כלפי אשתו וכדומה. במקרים כאלה בית הדין יאשר את תביעת הגט, אבל לא ברשותו לפסוק בגירושין, כי הגבר הוא היחידי שבידו הרשות לסיים את הנישואין על ידי כתיבת מכתב גט לאשתו. ייתכן שבית הדין ינקוט בעונש כלפי הבעל כמו קנס או מאסר או אפילו מניעתו מלהיכנס לבית הכנסת על מנת להכריח אותו לגרש את אשתו.בכל זאת, אילו הבעל סירב את הגירושין הוא יכול להחזיק אותה תלויה בו לעד. הוא גם יכול לעזוב אותה וישאיר אותה במצב בו למעשה היא לא נשואה ולא גרושה. הגבר יכול לשאת לו אישה אחרת או לקיים יחסים מחוץ לנישואים עם מישהי אחרת ויוליד ממנה ילדים (ילדים אלה ייחשבו ילדיו החוקיים לפי החוק היהודי).האישה תישאר ללא נישואין היות והיא עדיין נשואה, ואינה יכולה לחיות עם גבר אחר כי כך היא תיחשב לנואפת ואם תוליד ילדים ייחשבו ללא חוקיים למשך עשרה דורות. אישה במצב כזה מכונה "עגונה". **34** בארצות הברית כיום יש מ1000 עד 1500 נשים יהודיות עגונות ובישראל הגיע המספר ל16000 נשים עגונות. בני הזוג סוחטים אלפי דולרים מנשותיהם העגונות לתת להן מכתב גט.**35**

דת האסלאם נקטה עמדה בינונית בין הנצרות לבין היהדות. הנישואין באסלאם הם קשר קדוש שלא ניתן לנתקו אלא על פי סיבות מהותיות. על שני בני הזוג מוטל לחפש כול פיתרון אפשרי להציל את נישואיהם מהתמוטטות. רק בהעדר פתרון סביר אפשר להעלות את הגירושין כפתרון. דת האסלאם מתירה את הגירושין על אף שהיא מנסה למנוע אותם בכל דרך.

דת האסלאם מעניקה לגבר זכות הגט(טאלאק) ומעניקה לאישה –בניגוד ליהדות- זכות גם לסיים את הנישואין על ידי מה שידוע בשם (ח'ולע). **36** אם הגבר מגרש את אשתו לא תהיה לו זכות לקבל בחזרה את המתנות שהעניק לה. לפי הקוראן אסור לגבר לקחת בחזרה כל מתנה שהעניק לאשתו יהיה ערכה או מחירה אשר יהיה:

{אם תרצו לקחת אישה תחת אישה – גם אם נתתם לראשונה סכום עתק, אל לכם להחזיר לעצמכם ולו שמץ ממנו. התרצו לקחתו בכחש ובפשע ברור?} (1)

אולם אם האישה מפרקת את הנישואים מתוך בחירה, ייתכן והיא מחזירה את המתנות לבעלה. במצב כזה החזרת המתנות נחשבת לפיצוי הגון לבעלה אשר רצה לשמור את נישואיו אך אשתו היא שבחרה לעזוב אותו. זה נמסר בקוראן, שאין זכות לגבר לקבל בחזרה את המתנות שהעניק לאשתו מלבד אם בחרה מתוך רצון לפרק את הנישואין:

{לא ניתנה לכם רשות ליטול מהן דבר מכל אשר נתתם להן, אלא אם כן יחששו השניים כי לא יוכלו לעמוד בחוקים אשר ציווה אללה. ואם חוששים אתם פן לא יוכלו השניים לעמוד בחוקים אשר ציווה אללה, לא יהיה על שניהם עוון אם תפדה האישה את עצמה. אלה החוקים אשר ציווה אללה. ואל לכם לעבור עליהם, כי כל העובר על החוקים אשר ציווה אללה- אלה הם בני העוולה.} (2)..

אישה אחת הלכה לנביא מוחמד (ﷺ) ואמרה לו שהיא רוצה לפרק את נישואיה,היא אמרה לנביא מוחמד שאין לה תלונה כלשהיא כלפי אישיותו או התנהגותו של בעלה. אבל הבעיה שהיא לא אוהבת אותו עוד, לא סובלת עוד לחיות איתו. הנביא (ﷺ) אמר לה : **את עומדת להחזיר לו**

את הגינה שהעניק לך כמתנה? אמרה: כן .. הנביא (ﷺ) אמר לבעלה : **קבל ממנה בחזרה את הגינה וגרש אותה (3)**

---

(1) סורה 4 הנשים 20

(2) סורה 2 הפרה 229

(3) נמסר בספר הסימוכין של אל-בח'ארי

האישה המוסלמית יכולה לבקש גט מתוך סיבות מהותיות כגון: קשיחות בעלה, או עזיבתו אותה ללא סיבה, או שהוא לא מקיים את חלקו בחיי הזוגיות, וכדומה. ובמצב כזה בתי הדין האסלאמיים פוסקים בגירושין.
37
האסלאם מעניק לאישה זכויות שאין דומה להן : האישה יכולה לפרק את נישואיה על ידי זכות "**אל-ח'ולע**", וגם יכולה לתבוע גט דרך בית הדין. האישה המוסלמית לא יכולה להימצא במצב בו היא עגונה,מצב כזה פשוט אינו קורה כי האסלאם אינו מאפשר לכך לקרות. זכויות אלה שידלו את הנשים היהודיות שחיו בחברות האסלאמיות המוקדמות במאה השביעית לספירה לתבוע גט מבעליהן דרך בתי הדין האסלאמיים. אלא שהרבנים דחו תביעות אלה וביטלו את פסיקות הגט שקיבלו הנשים היהודיות. הרבנים העניקו כמה זכויות לנשים היהודיות למנוע מהן לפנות לבתי הדין האסלאמיים. בעוד שהנשים היהודיות שחיו בחברה הנוצרית לא נהנו מזכויות דומות היות והחוק הרומאי הקיים דאז לא היה טוב יותר מהחוק היהודי. **38**
עכשיו אפשר להתמקד בעמדה האסלאמית באשר לאי-ההסכמה לגירושין. הנביא (ﷺ) אומר למאמינים: **מבין כל המעשים המותרים, הגירושין הוא המעשה הכי שנוא על אללה** (1) .. הגבר המוסלמי אין מזכותו לגרש את אשתו רק מפני שאין הוא אוהב אותה. כי בקוראן הגבר מצווה להיטיב לאשתו אפילו אם הוא לא אוהב אותה:
{חֲיוּ עמן כדין, ואם תמאסו בהן – יש אשר תמאסו בדבר-מה ואללה יהפכנו לטובה גדולה.} (2)

(1) נמסר בספר הסימוכין של אבו-דאוד (2) סורה 4 הנשים 19

הנביא (ﷺ) אמר: **הגבר המאמין לא שונא את האישה המאמינה, אם ימצא תכונה אחת שנואה עליו, הוא יכול למצוא אחרת שתמצא חן בעיניו** (1) ..

הנביא (ﷺ) הדגיש כי האמונה משתלמת בהשתלמות המוסר, הוא אמר: **המושלם ביותר באמונתו בקרב המאמינים הוא הכי טוב במוסר שלו, והכי טוב ביניכם הוא הכי טוב עם אשתו** (2)

מצד שני דת האסלאם הינה תכליתית המתחשבת במצבים שבהם לא ניתן לתקן את הנישואין ובמצבים אלו לא תניב כל תוצאה התייחסות טובה מצד הבעל. בקוראן נאמרו עצות לבני הזוג במקרה ואחד/אחת מהם עשה רע לשני/ה. הגבר מקבל ארבע עצות במקרה ואשתו עושה לו רע:

{הגברים מופקדים על הנשים בתוקף כל אשר רומם בו אללה את אלה על אלה, ובתוקף הממון שיוציאו. הטובות הן האדוקות השומרות על הנסתר כדרך שישמור אללה. אשר לנשים אשר תחששו פן תמרודנה, הטיפו להן מוסר ופרשו מהן במשכב, והכו אותן. ואם תישמענה לכם, אל תבקשו דרך לצאת כנגדן, ואללה עליון וכביר. ואם חוששים אתם כי פרץ סכסוך בין השניים, שְׁלחו בורר ממשפחתו ובורר ממשפחתה, ואם ירצו שניהם ליישב את הסכסוך, אללה יצליח את הדבר בידם. אללה יודע ומכיר כל דבר לפני ולפנים.} (3) ..

הגבר מתבקש לנסות את שלוש העצות הראשונות, כי אם נכשלו עליו לבקש התערבות המשפחות. ברור בפסוקים לעיל כי הגבר נאלץ להכות את אשתו רק במקרה והיא מרדנית. קרי בהכרח החיוני ביותר ובתקווה לעשת אותה. אם יצליח הגבר אינו מורשה להזיק לאשתו שוב.

---

(1) נמסר בספר הסימוכין של מוסלים (2) נמסר בספר הסימוכין של אל-תירמד'י

(3) סורה 4 הנשים 34-35

גם אם הגבר לא יצליח בניסיון הזה אינו מורשה להכות אותה שוב. במקרה כזה הוא חייב לקרוא לבורר ממשפחתה ובורר ממשפחתו. (העונש צריך להיות בעדינות שלא להכאיב לאשתו, ולא להכות אותה במקומות רגישים בגוף כמו הפנים).

הנביא מוחמד(ﷺ) הורה למוסלמים בנאום הפרידה להיזהר בעונש ההכאה רק בהכרח החיוני ביותר כמו למשל במקרה והאישה ביצעה מעשה תועבה, גם במצב כזה העונש חייב להיות קל. ואם האישה תימנע ממעשיה, הגבר לא מורשה להזיק לה שוב, הנביא (ﷺ):**קבלו בסבר פנים יפות את הנשים על פי המלצתי, הן מוחזקות בידיכם, אל לכם להזיק להן, מלבד שהן ביצעו מעשה תועבה גלוי, אם תעשינה, ניטשו אותן במיטות, הכו אותן בצורה לא מזיקה, אם תתעשתנה, אל תעשו להן עוול** (1) ..

גם הנביא מוחמד(ﷺ) אסר על הבעל להכות את אשתו בלי סיבה. כאשר כמה נשים באו לנביא מוחמד (ﷺ) להתלונן על בעליהן שמכים אותן הוא אמר : **נשים רבות באו אלי להתלונן על בעליהן, שתדעו שגברים אלה לא נחשבים לטובים ביניכם** (2) ..

הנביא (ﷺ) אמר: **(הכי טוב בכם הוא הכי טוב עם אשתו, ואני הכי טוב עם אשתי)** (5) ..

הנביא (ﷺ) ייעץ לאישה שקוראים לה פאטמה בת קאייס שלא להינשא לגבר שהיה ידוע שהוא מכה את נשותיו, הגברת הזאת סיפרה ואמרה:

---

(1) נמסר בספר הסימוכין של אל-תירמד'י (2) ספר הסימוכין של אבו-דאוד
(3) ספר הסימוכין של אל-תירמד'י

"מועאוויא בן אבי סופיין" ו"אבו גאהם" ביקשו את ידי והלכתי לנביא מוחמד לקבל את עצתו הוא אמר: **אבו גאהם לא מפסיק להשתמש במקלו, אולם מועאוויא פושט יד ואין לו כסף** (1)..
בתלמוד מותר להכות את האישה להעניש אותה. **39** ולאו דווקא להכות אותה כאשר תבצע מעשה תועבה. הוא יכול להכות אותה רק אם היא מסרבת לעשות את עבודות הבית. הוא לא משתמש בעונש קל אלא שהוא גם יכול להלקות אותה או להרעיב אותה. **40**
הקוראן מבהיר לגבי התנהגותו הרעה של הבעל:
{אם תחוש האישה כי בעלה מואס בה או פונה מעליה, אין עוון על שניהם אם יגיעו להסכמה ביניהם, כי ההסכמה טובה יותר, בכל נפש טבועה צרות-עין, ואולם אם תטיבו ותהיו יראים, הנה אללה מכיר את מעשיכם לפני ולפנים.} (2)..
במצב כזה האישה מומלצת לנסות להתפייס עם בעלה (או בתיווך המשפחה או בלי). ברור כי הקוראן לא ממליץ לאישה לנטוש את בעלה או להכות אותו בחזרה להימנע מהיחשפות לאלימות מצידו. כל זה יוביל להידרדרות נוספת בקשר הזוגי ביניהם. כמה אנשי דת מוסלמיים המליצו לערב את בית המשפט בנושא בשם האישה. כלומר,קודם הבעל יקבל אזהרה מצד בית המשפט. לאחר מכן בית המשפט יפסוק לאישה לנטוש את בעלה ובסוף בית המשפט יגזור על האיש עונש הכאה סמלית. **41**
דת האסלאם נותנת עצות לבני הזוג להציל את נישואיהם מהתפרקות. אילו אחד מהם הֵרע לשני, אז השני חייב לנהוג על פי עצות הללו על מנת להציל את הקשר הקדוש הזה. אם עצות אלה ייכשלו אז דת האסלאם מרשה לבני לזוג לפרק את הנישואים בחמלה ובאופן ידידותי.

---

(1) נמסר בספר הסימוכין של מוסלים
(2) סורה 4 הנשים 128

האימהות

בברית הישנה של התנ"ך יש הרבה מצוות הממליצות להיטיב עם ההורים והמזהירות מפני להריע להם. ״**ט** כִּי-אִישׁ אִישׁ, אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת-אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ--מוֹת יוּמָת: אָבִיו וְאִמּוֹ קִלֵּל, דָּמָיו בּוֹ.״ (ויקרא פרק כ 9)

״ **כ** בֵּן חָכָם, יְשַׂמַּח-אָב; וּכְסִיל אָדָם, בּוֹזֶה אִמּוֹ.״ (משלי פרק טו 20)

הוקרת האב לבדו נמסרה בפרקים רבים: ״**א** בֵּן חָכָם, מוּסַר אָב; וְלֵץ, לֹא-שָׁמַע גְּעָרָה.״ (משלי פרק יג 1)

בעוד שהאימא לא נזכרה לבדה בכלל. גם אין הדגשה על ההטבה עם האימא כאות הוקרה על מאמציה ושקידתה בשלבי ההריון, הלידה, וההנקה למען בניה. האם לא יורשת את בניה בעוד שהאב יורש. **42**

הברית החדשה לגמרי לא מוקירה את האם אדרבא מחשיבה את ההטבה עם האם מכשול בדרך לאל. לפי הברית החדשה, אדם לא נחשב לנוצרי טוב אלא אם כן הוא שנא את אימא שלו. יש אמרה בברית החדשה מיוחסת לישו: ״**26** אִישׁ כִּי־יָבוֹא אֵלַי וְלֹא יִשְׂנָא אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־אֶחָיו וְאֶת־אַחְיֹתָיו וְאַף גַּם־אֶת־נַפְשׁוֹ לֹא יוּכַל לִהְיוֹת תַּלְמִידִי: ״ (הַבְּשׂוֹרָה עַל־פִּי לוּקָס 14:26)

יתר על כן הברית החדשה מציגה את ישוע כמי שמתנהג בצורה לא נעימה עם אימו. לדוגמא כאשר אימו באה לחפש אותו תוך כדי שהיה מטיף לכמה אנשים אבל הוא לא התעניין ללכת אליה: ״וַיָּבֹאוּ אִמּוֹ
וְאֶחָיו וַיַּעַמְדוּ מִחוּץ וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו לִקְרֹא לוֹ: **32**
וַהֲמוֹן עָם יָשְׁבוּ סָבִיב לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אִמְּךָ
וְאַחֶיךָ בַּחוּץ וּמְבַקְשִׁים אוֹתָךְ: **33** וַיַּעַן וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם מִי הֵם אִמִּי וְאֶחָי: **34** וַיְּפֶן וַיַּבֵּט
אֶל־הַיֹּשְׁבִים סְבִיבָיו וַיֹּאמַר הִנֵּה אִמִּי וְאֶחָי: **35** כִּי

כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה רְצוֹן הָאֱלֹהִים הוּא אָחִי וַאֲחוֹתִי
וְאִמִּי׃״ (הבשורה על פי מרקוס 3: 31-35)

ניתן לטעון כי ישוע אמר זאת בגלל שההטפה הדתית יותר חשובה מהמשפחה. אך ישוע יכול היה להמשיך את ההטפה שלו בלי להזניח את אמו כך. במקרה אחר ישוע אינו מסכים לדבריה של אחת בקהל שלו שאמרה כי אימו מבורכת כי בזכותה הוא נולד וכי היא שגידלה אותו :

"27 וַיְהִי כְּדַבְּרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאִשָּׁה אַחַת מִן־הָעָם נָשְׂאָה אֶת־קוֹלָהּ וַתֹּאמֶר אֵלָיו אַשְׁרֵי הַבֶּטֶן אֲשֶׁר נְשָׂאַתְךָ וְאַשְׁרֵי הַשָּׁדַיִם אֲשֶׁר יָנָקְתָּ׃ 28 וְהוּא אָמַר וְאַף כִּי־אַשְׁרֵי הַשֹּׁמְעִים וְהַשֹּׁמְרִים אֶת דְּבַר הָאֱלֹהִים׃" (הבשורה על פי לוקס 11 27:28)

אילו אימא בשיעור קומתה של מרים הבתולה מקבלת יחס כזה מבן בשיעור קומתו של ישוע לפי הברית החדשה אז מה לגבי אימא נוצרייה ממוצעת ובן נוצרי ממוצע?

אולם באסלאם הוקרת וכיבוד האם אין דומה להם. בקוראן ממוקמת ההטבה עם ההורים במדרגה השנייה אחרי עבודת אללה:

{ריבונך ציווה כי לא תעבדו בלתי אם אותו, ותגמלו חסד עם אביכם ועם אמכם, ואם יגיעו לזקנה במחיצתך – שניהם יחדיו או רק אחד מהם - אל תגיד להם, קצתי בכם, ואל תגער בהם, ודבר עמם בכבוד. 24 פרוש להם כנף של הכנעה ורחמים, ואמור, ריבוני, רחם עליהם כדרך שגידלוני מקטנות.} (1)

בפרקים רבים, הקוראן שם דגש על חשיבות תפקידה העצום של האם:

{ציווינו על האדם לכבד את הוריו. אמו נשאה אותו ברחמה בעמל ויגע, וחלפו שנתיים עד גמילתו. – הודה לי ולהוריך, הן סוף כולם לשוב אלי.} (2) ..

---

(1) סורה 17 המסע הלילי 23:24 (2) סורה 31 לוקמאן 14

הנביא מוחמד (ﷺ) תיאר ברהיטות את מעמדה של האם באסלאם : "**בא איש אל הנביא מוחמד** (ﷺ) **ואמר : שליחו של אללה** : **מי האדם הכי ראוי לחברות שלי** ? **הנביא אמר** :**אימא שלך! האיש הוסיף : מי עוד** ? **אמר** : **גם אימא שלך!האיש שאל שוב** : **מי עוד** ? **הנביא אמר** : **גם אימא שלך! האיש שאל שוב** : **ומי עוד** ? **הנביא אמר** : **ואבא שלך**" (1) ..

כל המוסלמים מקפידים על יחס טוב כלפי האימהות שלהם. הקשר הלבבי בין האימא המוסלמית לבין בניה והוקרתם הגדולה לה, גרמו בעבר ועוד הם גורמים לתמיהתו של המערב.

---

(1) נמסר בספר הסימוכין של אל-בח'ארי ומוסלים

ירושת האישה

אחת המחלוקות הכי חשובות בין הקוראן לתנ"ך היא ירושת האישה את אחד מקרוביה אשר נפטרו. הרב אופשטיין מסביר בקיצור את פסקי ההלכה הקשורים לירושת האישה ואומר: "מאז ימי התנ"ך, האישה – בת או אשת איש- אין לה זכות בירושה. האישה נחשבת לחלק מהנכס ועל כן היא גם חלק מהירושה ובכן לא תוכל לרשת, כמוה כמו העבד. לעומת זאת החקיקה לפי תורת משה מרשה לבנות לרשת במקרה ואין בנים למת, אולם האישה לא יורשת גם במקרה כזה" **44**
ולמה האישה נחשבת לחלק מהירושה? הרב אופשטיין עונה "כי האישה היא של אביה לפני הנישואין ושל בעלה אחרי הנישואין" **45**
פסקי ההלכה התנכיים מבוארים בספר (במדבר פרק כז 1-11). אין לאישה זכות בירושת בעלה. בעוד שהוא היורש הראשון שלה אחרי מותה אפילו לפני בניה. הבת יכולה לרשת במקרה ואין בנים. אבל האם אין לה זכות בירושה. ואם יש ילדים תישאר האלמנה ובנותיה נתונות לחסדיהם.
משום כך האלמנה ובנותיה נחשבות לענייה ביותר בחברה היהודית. האמונה הנוצרית הלכה לפי פסקים אלה לתקופה ארוכה. החוקים האזרחיים וחוקי הכנסייה אוסרות על הבנות להתחלק עם הבנים בירושת אביהם. גם כן האישה אין לה כל זכות בירושה. חוקים ופסקים אלה נמשכו ישימים עד לסוף המאה הקודמת **46**
הערבים לפני האסלאם היו מונעים מהאישה לרשת. הקוראן ביטל את כל ההרגלים העושקים הללו ונתן לאישה את זכותה בירושה:

{לבנים חלק בעיזבון ההורים וקרובי המשפחה, ולבנות חלק בעיזבון ההורים וקרובי המשפחה, אם מעט הוא ואם רב – חלק שייפסק כדין.} (1)..

האם, האישה, הבנות, והאחיות קיבלו את זכויותיהן בירושה לפי האסלאם, שלוש עשרה מאות שנים לפני שאירופה הכירה בקיומן של זכויות אלה. חלוקת הירושה מפורשת בקוראן (סורה 4 הנשים פסוקי 7,11,12,167). היא קובעת כי חלקה של האישה בירושה חצי חלקו של הגבר מלבד כמה מקרים שבהם האם זוכה לחלק שווה לאב. אם פסק הלכה זה ייקרא מנותק מההתחשבות באחריות הגבר מול זו של האישה אולי ייראה בלתי הוגן. על מנת להבין את ההיגיון מאחורי פסק זה יש לדעת קודם כי חובותיו הכספיות של הגבר באסלאם עולות בהרבה על אלו של האישה (ראה פרק קניין האישה?). החתן חייב להגיש מתנה לכלתו. מתנה זו תישאר בבעלותה של האישה אפילו אם תתגרש. הכלה לא חייבת להגיש כל מתנה לחתן. באסלאם הגבר מחויב לפרנס את אשתו ואת ילדיו. האישה לא חייבת לעזור לו בזה מלבד שהיא רוצה. כל נכסיה והונה בבעלותה הבלעדית. דת האסלאם מקדשת את חיי הזוגיות ומעודדת את הנוער להתחתן ולא מעודדת את הגירושין או חיי הרווקות. לכן חיי הזוגיות חשובים מאוד בחברה האסלאמית וחיי הרווקות נדירים מאוד. הגבר המוסלמי מועמס בנטל כספי כבד יותר מאשר האישה המוסלמית, משום כך נחקקו פסקי ההלכה הקשורים לירושה בצורה הגונה שתמנע כל מחלוקת או סכסוך. אישה מוסלמית אנגליה אמרה פעם : דת האסלאם לא רק נהגה בצדק ויושר כלפי האישה אלא גם כיבדה אותה. **47**

---

(1) סורה 4 הנשים 7

הטרגדיה של האלמנה

בשל העובדה שהתנ"ך שולל מהאישה את זכותה בירושה, האלמנה הפכה להיות אחת העניות והחלשות ביותר בחברה היהודית. ואף על פי שקרובי הבעל המת חייבים לפרנס אותה, ברם שאין ערבות לכך. היא תחיה נתונה לחסדיהם. ולכן האלמנה הייתה משתייכת לשכבה הענייה ביותר בחברה היהודית. "**ד** אַל-תִּירְאִי כִּי-לֹא תֵבוֹשִׁי, וְאַל-תִּכָּלְמִי כִּי לֹא תַחְפִּירִי: כִּי בֹשֶׁת עֲלוּמַיִךְ תִּשְׁכָּחִי, וְחֶרְפַּת אַלְמְנוּתַיִךְ לֹא תִזְכְּרִי-עוֹד." (ישעיהו פרק נד 4)

אולם הטרגדיה של האלמנה – בתנ"ך- הרחיקה לכת עד כדי כך שהאלמנה שלא הביאה ילדים מחויבת להתחתן עם גיסה אפילו אם הוא כבר נשוי. על מנת שיוכל להביא ילדים לאחִיו המת למען המשך צאצאיו. "**ח** וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן, בֹּא אֶל-אֵשֶׁת אָחִיךָ וְיַבֵּם אֹתָהּ; וְהָקֵם זֶרַע, לְאָחִיךָ." (בראשית פרק לח 8).

אל לאלמנה לסרב לנישואין כאלה. כי היא מקבלת יחס כאל חלק מנכסיו של בעלה המת ותפקידה היחידי לשמור על צאצאי בעלה. פסק תנ"כי זה עדיין ישים בישראל היום. **48**

האלמנה מורשת לגיסה. ואם הוא קטין, עליה לחכות לו עד שיתבגר. אך אם גיסה יסרב להתחתן איתה, האלמנה תהיה חופשייה להתחתן עם כל מי-שהיא רוצה. ובגלל זה התפשטה תופעת סחטנות הגיס לאלמנת אחִיו במטרה להשתחרר מנישואין אלה.

הערבים לפני האסלאם היו להם מנהגים דומים. האלמנה נחשבה לחלק מירושת בעלה, ואנשי המשפחה יורשים אותה, היא הייתה בדרך כלל מתחתנת עם גיסה הבכור ביותר במשפחה.

הקוראן גינה בחריפות וביטל הרגלים המשפילים אלו:
{אל לכם לשאת את הנשים אשר נשאו אבותיכם, אלא אם כבר נעשה הדבר. נתעב הדבר ומאוס, ואין דרך רעה מזו.} (1)

האלמנה והגרושה היו מאוד מושפלות על פי ההלכה היהודית, הכוהן הגדול לא זכאי להתחתן עם אלמנה או גרושה או זונה: "י וְהַכֹּהֵן
הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר-יוּצַק עַל-רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה,
וּמִלֵּא אֶת-יָדוֹ, לִלְבֹּשׁ, אֶת-הַבְּגָדִים--אֶת-רֹאשׁוֹ לֹא
יִפְרָע, וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם. **יא** וְעַל כָּל-נַפְשֹׁת מֵת,
לֹא יָבֹא: לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ, לֹא יִטַּמָּא. **יב** וּמִן-
הַמִּקְדָּשׁ, לֹא יֵצֵא, וְלֹא יְחַלֵּל, אֵת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו:
כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהָיו, עָלָיו--אֲנִי יְהוָה. **יג**
וְהוּא, אִשָּׁה בִבְתוּלֶיהָ יִקָּח. **יד** אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה
וַחֲלָלָה זֹנָה, אֶת-אֵלֶּה לֹא יִקָּח: כִּי אִם-בְּתוּלָה
מֵעַמָּיו, יִקַּח אִשָּׁה. **טו** וְלֹא-יְחַלֵּל זַרְעוֹ, בְּעַמָּיו:
כִּי אֲנִי יְהוָה, מְקַדְּשׁוֹ." (ויקרא פרק כא 10-15)

היום, יש בישראל את צאצאי הכוהנים הגדולים מאז ימי המקדש, אלה גם לא זכאים להתחתן עם אלמנה או גרושה או זונה. **49**

בחקיקה היהודית, האלמנה היהודית שנישאה שלוש פעמים, ושלושת בעליה נפטרו נחשבת ל"הורגת" ואסור עליה להתחתן שוב. **50**

אבל בקוראן אין כזה דבר. האלמנה או הגרושה זכאיות להתחתן עם מי שהן רוצות. ואין כל השפלה לאלמנה או הגרושה בקוראן:
{ובהכריזכם על נשים כמגורשות, והן עומדות למלא את פרק זמנן, הַחליטו האם להחזיק בהן כדת וכדין או לשַלחן כדת וכדין, ואולם אל לכם להוסיף ולהחזיק בהן לשם התעמרות והתנכלות. כל העושה זאת, לעצמו יגרום עוול. אל תשימו את אותות אלוהים ללעג, וזכרו את החסד שנטה לכם אללה ואת הספר והחוכמה אשר הוריד אליכם ממרומים, בדורשו

מכם לנהוג על- פיהם. הֱיו יראים את אללה, ודעו כי אללה יודע כל דבר.} (2)

---

(1) סורה 4 הנשים 22

(2) סורה 2 הפרה 231

{אלה בכם אשר ייאָספו אל אבותיהם ויניחו נשים, יהיה עליהן לשמור עצמן למשך ארבעה חודשים ועשרה ימים. עם תום פרק זמנן, לא יהיה עוון עליכם על כל מעשה שיעשו בעצמן בדרך ארץ. אללה מכיר את מעשיכם לִפנַי ולפנים.} (1)..

{ אלה בכם אשר ייאָספו אל אבותיהם ויניחו נשים - יש לצוות לנשים חלק בעיזבון לסיפוק צורכיהן עד תום שנה, בלא להוציאן. ואם יֵצאו, לא יהיה עליכם עוון על כל מעשה שיעשו בעצמן בדרך ארץ. אללה אדיר וחכם.} (2) ..

---

(1) סורה 2 הפרה 234
(2) סורה 2 הפרה 240

פוֹלִיגַמְיָה

אפשר עכשיו להעלות שאלה חשובה ביותר והיא שאלת הפוליגמיה. הפוליגמיה היא הרגל ישן שהיה קיים בחברות רבות. התנ"ך לא אסר את הפוליגמיה. להפך, התנ"ך ודברי חז"ל תמיד אישרו את חוקיות הפוליגמיה.

נאמר ששלמה הנביא נשא 700 נשים ו300 שפחות "**ב** מִן-הַגּוֹיִם, אֲשֶׁר אָמַר-יְהוָה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא-תָבֹאוּ בָהֶם וְהֵם לֹא-יָבֹאוּ בָכֶם, אָכֵן יַטּוּ אֶת-לְבַבְכֶם, אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם--בָּהֶם דָּבַק שְׁלֹמֹה, לְאַהֲבָה. **ג** וַיְהִי-לוֹ נָשִׁים, שָׂרוֹת שְׁבַע מֵאוֹת, וּפִלַגְשִׁים, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת; וַיַּטּוּ נָשָׁיו, אֶת-לִבּוֹ." (מלכים א פרק יא 3)

ודוד המלך גם נאמר שהיו לו הרבה נשים ושפחות "**יג** וַיִּקַּח דָּוִד עוֹד פִּלַגְשִׁים וְנָשִׁים, מִירוּשָׁלַםִ, אַחֲרֵי, בֹּאוֹ מֵחֶבְרוֹן; וַיִּוָּלְדוּ עוֹד לְדָוִד, בָּנִים וּבָנוֹת." (שמואל ב פרק ה 13)

התנ"ך הסביר את חלוקת ירושת האב לבניו מנשים שונות (דברים 22:7). האיסור היחידי בפוליגמיה הוא שהגבר ישָא את גיסתו :
"**יח** וְאִשָּׁה אֶל-אֲחֹתָהּ, לֹא תִקָּח: לִצְרֹר, לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ--בְּחַיֶּיהָ." (ויקרא פרק יח 18).

גם התלמוד ממליץ רק על ארבע נשים לא יותר. **51** יהודי אירופה הוסיפו ליישם את הלכת הפוליגמיה עד למאה השש עשרה. בעוד שיהודי המזרח הוסיפו ליישם אותה עד שהגיעו לישראל היות והחוק האזרחי בישראל אוסר את הפוליגמיה. בכל זאת הפוליגמיה עדיין מותרת לפי ההלכה היהודית. **52**

מה לגבי הברית החדשה? האב יוג'ין הילמן אומר בספרו **לשקול מחדש את הפוליגמיה** "בברית החדשה לא נמסר כל היתר לגבי הפוליגמיה או כל איסור לה". **53**

יתרה מזאת ישוע לא אסר את הפוליגמיה למרות שהיא הייתה נפוצה בחברה היהודית דאז. האב הילמן מאשר את העובדה כי הכנסייה ברומא אסרה את הפוליגמיה בהתאם למנהג היווני –רומאי (שאישר רק אישה אחת והתיר את הזנות)

הוא מצטט את הצדיק אוגוסטין "בינתיים נלך אחרי המנהג הרומאי, ולכן אסור לקחת אישה שנייה". **54**
הכנסיות האפריקניות תמיד מזכירות לנוצרים האירופיים שהם אסרו את הפוליגמיה וכי האיסור הזה נבע ממנהג רומאי ישן ולא על בסיס הלכה דתית.
בקוראן מותרת הפוליגמיה אבל לפי תנאים:
{ואם חוששים אתם פן לא תעשו צדק עם היתומים - הינשאו לנשים הטובות בעיניכם, לשתיים, ולשלוש, ולארבע, ואם חוששים אתם פן לא תוכלו לעשות צדק, הינשאו לאחת, או הסתפקו בשפחות אשר בבעלותכם. כך יֵקַל עליכם שלא להפלות.} (1) ..
על פי הקוראן – ובניגוד לתנ"ך- הוגבל מספר הנשים שמותר לגבר לקחת, רק על ארבע נשים, ובתנאי שיתייחס אליהן בשוויון ובהגינות. אך בקוראן אין עידוד לפוליגמיה, אלא רק ההיתר לה והשאלה. מדוע? מדוע נחקקה והותרה הפוליגמיה? והתשובה הינה פשוטה ביותר: בכמה מקומות וזמנים קרו נסיבות חברתיות ומוסריות להתיר את הפוליגמיה. והפסוק הקודם מברר כי הפוליגמיה הותרה עבור הילדים היתומים והאלמנות. דת האסלאם היא דת כוללת המסתגלת לכל הזמנים והמקומות.
מספר הנשים –ברוב החברות- גבר על מספר הגברים. בארה"ב יש שמונה מליון נשים מעבר למספרם של הגברים שם. ובגִּינֶאָה, מול כול מאה איש מאה עשרים ושתים נשים. ובטַנְזַנְיָה יש 95.1 גברים לכל 100 נשים. **55**

---

(1) סורה 4 הנשים 3

אז מה החברה תוכל לתרום לפתרון בעיה זו? הועלו הרבה פתרונות, כמה המליצו על רווקות, כמה המליצו על הריגת תינוקות נקבות (שיטה שכמה חברות מנהיגות כיום!). וחברות אחרות קיבלו את הזנות וההומוסקסואליות כפתרון, וכול. אבל רוב החברות האפריקניות מתירות את הפוליגמיה. במערב חושבים כי הפוליגמיה היא השפלה לאישה. ומתפלאים על נשים בכמה חברות שמסכימות לפוליגמיה. לדוגמה, הרבה נערות אפריקניות- מוסלמיות או נוצריות -מעדיפות להינשא לגבר נשוי שכבר הוכיח את יכולתו לשאת באחריות. הרבה נשים אפריקניות מעודדות בעליהן לקחת אישה שנייה, כך לא ירגישו בדידות. **56**

סקר שנערך בניגריה שכלל ששת אלפים אישה בגיל ממוצע מ 15 עד 59 הראה כי 60% מהן לא תסרבנה לנשיאת בעליהן לאישה שנייה, 23% מהן תסרבנה לכך.

בסקר אחר שנערך בקֶנְיָה העלה כי 76% מנשותיה לא מסרבות לפוליגמיה. ובכפרי קניה 25 נשים מכל 27 נשים מעדיפות את הפוליגמיה כי הן רואות בה תועלת מבחינת שיתוף הפעולה בעבודות הבית. **57**

הפוליגמיה מקובלת על רוב החברות האפריקניות עד כדי כך שכמה כנסיות פרוטסטנטיות התירו אותה. בקניה הבישוף של הכנסייה האַנְגְּלִיקָנִית אמר: "על אף שהמונוגמיה משקפת את האהבה בין בני הזוג, הכנסייה התחשבה בכך שחברות רבות כבר קיבלו את הפוליגמיה ולא נהייתה מנוגדת לנצרות יותר". **58**

לאחר עבודת מחקר על הפוליגמיה באפריקה מסר הכומר של הכנסייה האנגליקנית דויד גיטארי כי הוא מעדיף את הפוליגמיה יותר מאשר לגרש ולהתחתן שוב כאות התחשבות בגרושות וילדיהן. **59**
אני אישית הכרתי כמה נשים אפריקניות בעלות השכלה גבוהה שחיו שנים רבות במערב ולא נקטו עמדה נגדית כלפי הפוליגמיה. אחת מהן חייה כיום בארה"ב, ביקשה בכובד ראש מבעלה לקחת אישה שנייה שתוכל לשתף איתה פעולה בגידול הילדים.
בעיית ריבוי מספר הנשים על פני מספר הגברים מחמירה עוד יותר בעת המלחמה. שבטי האִינְדְּיָאנִים באמריקה סבלו מאותה בעיה והיה בעקבות המלחמות. הנשים בשבטים אלה וקיבלו את הפוליגמיה כדי למנוע את התפשטות הזנות בשבטים.
המתנחלים האירופיים – בלי להעלות כל אלטרנטיבה אחרת – אסרו את הפוליגמיה כי הם הגדירו אותה כ"מעשה לא תרבותי". **60**
בעקבות מלחמת העולם השנייה היו 7.300.000 נשים יותר ממספר הגברים בגרמניה (3.3 מיליון מהן אלמנות) כל 100 גברים בגילאי 20 עד 30 לכל 167 נשים באותו גיל. **61**
חלק מאותן נשים היו זקוקות לגבר לא רק כבן זוג, אלא כמפרנס המשפחה בזמן בו התפשט העוני בצורה נרחבת. חיילי כוחות בעלות הברית המנצחים ניצלו לרעה נשים פגיעות אלו ונערות ואלמנות רבות קיימו יחסי מין אסורים עם חיילי כוחות הכיבוש. רבים מהחיילים האמריקאיים והבריטיים היו משלמים להן תמורת יחסים אלה סיגריות, שוקולדים, ולחם. ילדיהן היו שמחים במתנות אלו. ילד אחד בן 10 שנים שמע על המתנות האלה מילדים אחרים, הוא קיווה מכל הלב שיבוא אחד הגברים האנגליים לאימא שלו לתת להם את אותן מתנות ולהגן עליהם מפני רעב.**62**

עתה יש לשאול את עצמנו: מה יותר מכובד בשביל האישה ? להסכים להיות לאישה שנייה לגבר נשוי כפי שקרה בקרב האינדיאנים האמריקאיים, או להסכים לזנות כפי שקרה בקרב חיילי כוחות הברית "התרבותיים" ? במובן אחר מה יותר מכובד בשביל האישה? מה שנמסר בקוראן או תיאולוגיה מבוססת על תרבות האימפריה הרומאית? בכנס שנערך במִינְכֶן בשנת 1948 נידונה בעיית ריבוי מספר הנשים מעל הגברים בגרמניה. המשתתפים לא הצליחו להשיג כל פתרון לבעיה אלא שכמה ממשתתפי הכנס העלו את הפוליגמיה כהצעת פתרון לבעייה. התגובה הראשונית של משתתפים אחרים הייתה הלם ושאט נפש. אולם אחרי בדיקה קפדנית להצעה זו הסכימו המשתתפים שהיא הפתרון האפשרי הקיים. ובסוף המליץ הכנס לקבל את הפוליגמיה. **63**
העולם כיום שרוי בנשק להשמדה המונית, הכנסיות באירופה – במוקדם או במאוחר – תיאלצנה לקבל את הפוליגמיה כפתרון אופטימאלי. הכומר הילמן הפנים את עובדה זו ואמר : "סביר להניח כי אמצעי ההשמדה ההמונית (גרעיניים, ביולוגיים, וכימיים,...) יביאו להחמרת בעיית חוסר האיזון במספר בין שני המינים. לכן הפוליגמיה הופכת להיות הכרחית. אחרת תתפשט הפריצות. ובמקרה כזה ייאלצו אנשי הכנסייה להעלות סיבות ותמלילים דתיים לחקיקת תפיסה חדשה לנישואין". **64**
הפוליגמיה הפכה כעת להיות פתרון להרבה בעיות חברתיות. התנאים שנקבעו בקוראן לפוליגמיה נראים ישימים באופן ניכר כיום בחברות המערביות יותר מאשר בחברות האפריקניות.

לדוגמה, כיום בארה"ב מתחוללת טרגדיה בריבוי מספר הנשים מעל הגברים בקרב השחורים. מהסיבה שאחד מכל עשרים נערים נפטרים לפני שמגיעים לגיל עשרים ואחד. **65**
רבים מהם נרצחים ורבים אחרים מובטלים או מרצים עונש בכלא וחלקם מכורים לסמים. **66**כתוצאה מכך אחת מכל ארבע נשים שחורות בגיל הארבעים עוד לא נישאה, ואחת מכל עשר נשים לְבָנות עוד לא נישאה. **67**
בנוסף לכך, נערות שחורות רבות הפכו להיות אימהות עוד לפני שמלאו להן עשרים וצריכות מפרנס למשפחה. בסופו של דבר הביאה טרגדיה זו למושג חדש שנקרא "חלוקת הגבר" כלומר, הגבר מתחתן עם אישה אחרת ללא ידיעת אשתו. **68**
ולסיום הטרגדיה הזאת,המליצו בחברה האפרו-אמריקאית להתיר את הפוליגמיה כפתרון לבעייה. **69**
החלטה זו זכתה להסכמה וגיבוי מצד כל המפלגות בחברה זו, לחסל את התופעה החשאית של "חלוקת הגבר" שהזיקה לאישה ולחברה. בעיה זו נידונה גם בחבר-דיון שנערך באוניברסיטת קמבל שבמדינת פילדלפיה ב27 לינואר 1993 . **70**
רבים מהדוברים הציעו את הפוליגמיה במטרה לחסל את התופעה. הציעו גם לבטל את האיסור החוקי לפוליגמיה דווקא בחברות שבהן התפשטה הזנות. הרוב הסכים לדבריה של גברת מהקהל האפרו-אמריקני אשר אמרה כי יש לקחת לדוגמה את אפריקה שהתירה את הפוליגמיה.

מדען האנתרופולוגיה האמריקאי והמומחה במורשת הקתולית - רומאית **פיליפ קילפראיד** ממליץ בספרו הפרובוקטיבי "הפוליגמיה בעידננו" כי הפוליגמיה היא הפתרון האופטימאלי לחיסול בעיות רבות בחברה האמריקאית. היא יכולה להוות פתרון עבור בעיית הגירושין שמשפיעה לרעה על הילדים. רוב מקרי הגירושין בחברה האמריקנית הן כתוצאה ליחסים שמתקיימים מחוץ לנישואין השוררים שם. ולחסל את הבעיה הזאת יש לחוקק את הפוליגמיה.זה עדיף על גירושין ,וזה ישמור על הילדים "ההגנה על המשפחה מפני התפרקות תהיה יותר טובה למען הילדים". הוא הסביר גם כי פוליגמיה תפתור את בעיית הנשים שעוד לא נישאו בגלל המחסור בגברים, ותחסל גם את בעיית "חלוקת הגבר" בחברה האפרו-אמריקנית. **<u>71</u>**
בשנת 1987 נערך סקר בעיתון הסטודנטים של אוניברסיטת קליפורניה בברקלי, בסקר נשאלו הסטודנטים אם הם מסכימים לחוקק חוק שיאפשר לגבר לשאת יותר מאישה אחת כמענה לפתרון בעיית ריבוי מספר הנשים מעל לגברים בקליפורניה. רוב הסטודנטים הסכימו לרעיון. סטודנטית אחת אמרה כי הפוליגמיה יותר טובה בשבילה וממחישה את צרכיה הפסיכולוגיים והרגשיים. **<u>72</u>**
גם בועידת" פונדמנטליסטים המורמונים" שהיא אחת מעידות תנועת "קדושי אחרית הימים", מתקיים מנהג הפוליגמיה. נשותיה של ועידת המורמונים בארה"ב מעדיפות את הפוליגמיה כי הנשים משתפות פעולה ביחד בגידול הילדים. **<u>73</u>**
יתר על כן, הפוליגמיה לפי האסלאם חייבת להיות בהסכמה הדדית של בני הזוג. אף אחד לא יכול להכריח אישה להינשא לאיש נשוי. גם האישה הנשואה יש לה זכות לסרב לנשיאת בעלה אישה אחרת. **<u>74</u>**

מצד אחר, התנ"ך לפעמים מצווה על הפוליגמיה, כמו במקרה של האלמנה שלא הביאה ילדים אשר חייבת להינשא לגיסה אפילו אם הוא נשוי (ראה פרק הטרגדיה של האלמנה) ואין מזכותה לסרב (בראשית 38: 8-10). מסתבר כי בחברות האסלאמיות, תופעת הפוליגמיה לא נפוצה באופן ניכר, כי ההפרש בין מספר הנשים למספר הגברים לא כה עצום. וניתן לומר בוודאות כי מספר מקרי הפוליגמיה בעולם המוסלמי מאוד נמוך בהשוואה למספר מקרי הקשרים מחוץ לנישואין במערב.
בילי גראהאם, מטיף הדת הפרוטסטנטי המפורסם ביותר אמר: "הנצרות חייבת לא לאסור את הפוליגמיה למען ההגנה על החברה. דת האסלאם חוקקה את הפוליגמיה לפתור את הבעיות החברתיות, היא העניקה למוסלמים את זכות הבחירה אבל לפי תנאים ברורים ומוגדרים. בחברות הנוצריות הגבר לוקח אישה אחת בלבד. אולם הקשרים האסורים מחוץ לנישואין נפוצו במערב. כך שדת האסלאם היא דת נכבדה, היא התירה לגבר לשאת אישה שנייה ואסרה לחלוטין כל יחסים חשאיים אסורים מחוץ לנישואין, כך היא מגינה על החברה מהתפשטות הזנות והפריצות ומבטיחה את יושרה של החברה. **75**
אולם ניכר היום, כי מדינות רבות בעולם -מוסלמיות ולא מוסלמיות- אסרו את הפוליגמיה. לשאת אישה שנייה – ולו גם – בהסכמת האישה הראשונה נחשב להפרה לחוק.
אבל הונאת האישה על ידי נשיאת אישה אחרת ללא ידיעתה או הסכמתה נחשב לחוקי לגמרי !
אז איפה התבונה בסתירה זו? האם החוק נקבע להתיר את ההונאה ולהעניש על היושר? זו אחת הסתירות היותר מוזרות בחברה "התרבותית" של היום.

הצעיף (כיסוי הראש)

לבסוף ניתן לשפוך אור על מה נחשב על ידי המערב, הסמל המובהק ביותר לרדיפות האישה המוסלמית, הלא הוא הצעיף או כיסוי הראש.
האם אין מצווה כמו הצעיף ביהדות או בנצרות?
הרב פרופ. מנחם מ. ברייר (מרצה לספרות התנ"כית באוניברסיטת ישיבה בניו-יורק) אמר בספרו "האישה היהודית במדעי התנ"ך) "כי האישה היהודית התרגלה לצאת כאשר היא שמה כיסוי ראש (צעיף) שלפעמים היה גם מכסה את הפנים שלה חוץ מעין אחת. **67**
הוא ציטט את דברי חז"ל הישנים: "לא טוב שבנות ישראל תלכנה ברחוב ללא כיסוי ראשן" , "ארור האיש שירשה לאשתו להיות בלי כיסוי ראשה.... האישה שתחשוף את שערה לקישוט תביא עוני". החוק הרבני אוסר את התפילות או הברכות בנוכחות אישה נשואה אשר לא מכסה את ראשה. היות ואי כיסוי הראש נחשב ל"עירום". **77**
פרופ. ברייר הוסיף: "בתקופת התַנאים, האישה היהודית שלא כיסתה את ראשה, נחשבה לאישה שמעליבה את צניעותה, והייתה נקנסת בתשלום ארבע מאות מטבעות". פרופ. ברייר הבהיר כי צעיף האישה היהודית לא היה רק סימן לצניעות, אלא גם היה סימן לעושר ולכָבוד. הצעיף אז היה מלמד על עליונות האישה ואצילותה. **78**
הצעיף מסמל גם את חשיבותה ומעמדה של האישה בחברה. הנשים שהשתייכו לשכבות הנמוכות בחברה היו מצעפות ראשן כדי להיראות כאילו שייכות לשכבות העליונות.

ובגלל שהצעיף היה מלמד על אצילות השורש, הפרוצות לא היו זכאיות ללבוש אותו בחברה היהודית הישנה. בכל זאת, הפרוצות היו לפעמים לובשות כיסוי ראש מיוחד להיראות צנועות.**79**
הנשים היהודיות באירופה הוסיפו לעטות את הצעיף עד המאה התשע עשרה, כאשר חייהן התמזגו בתרבות החילונית הסובבת אותן. נסיבות החיים באירופה הכריחו רבות מהן לצאת גלויות ראש. הרבה נשים יהודיות אף מצאו כי עדיף להחליף את הצעיף בפאה לכיסוי ראשן. וכעת הנשים היהודיות הדתיות ביותר מכסות את ראשן רק בבית הכנסת. **80** כמה מהן –החסידות- עדיין משתמשות בפאות נוכריות. **81**
מה באשר לנצרות? ידוע כי הנזירות הקתוליות היו ועדיין מכסות את ראשיהן מזה מאות שנים. הקדוש פולוס אומר בברית החדשה לגבי
הצעיף: ״וּרְצוֹנִי שֶׁתִּהְיוּ יֹדְעִים שֶׁרֹאשׁ כָּל־אִישׁ הַמָּשִׁיחַ
וְרֹאשׁ הָאִשָּׁה הָאִישׁ וְרֹאשׁ הַמָּשִׁיחַ הוּא הָאֱלֹהִים׃ 4
כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל אוֹ יִתְנַבֵּא וְרֹאשׁוֹ מְכֻסֶּה מְנַוֵּל
הוּא אֶת־רֹאשׁוֹ׃ 5 וְכָל־אִשָּׁה אֲשֶׁר תִּתְפַּלֵּל אוֹ תִתְנַבֵּא
וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ אֶת־רֹאשָׁהּ הִיא מְנַוָּלֶת כִּי שָׁוָה הִיא
לִמְגֻלָּחָה׃ 6 כִּי הָאִשָּׁה אִם־לֹא תִתְכַּסֶּה גַּם תִּתְגַּלָּח
וְאִם־בִּזָּיוֹן הוּא לָאִשָּׁה לָגֹז אוֹ לְגַלֵּחַ אֶת־שְׂעָרָהּ
תִּתְכַּסֶּה׃ 7 אָמְנָם הָאִישׁ אֵינֶנּוּ חַיָּב לְכַסּוֹת אֶת־רֹאשׁוֹ
כִּי הוּא צֶלֶם אֱלֹהִים וּכְבוֹדוֹ וְהָאִשָּׁה הִיא כְּבוֹד
הָאִישׁ׃ 8 כִּי אֵין־הָאִישׁ מִן־הָאִשָּׁה כִּי אִם־הָאִשָּׁה
מִן־הָאִישׁ׃ 9 גַּם־לֹא־נִבְרָא הָאִישׁ בַּעֲבוּר הָאִשָּׁה כִּי
אִם־הָאִשָּׁה בַּעֲבוּר הָאִישׁ׃ 10 עַל־כֵּן הָאִשָּׁה חַיֶּבֶת לִהְיוֹת
אוֹת מִשְׁמַעְתָּהּ עַל־רֹאשָׁהּ בַּעֲבוּר הַמַּלְאָכִים׃ ״ (אִגֶּרֶת פּוֹלוֹס
הָרִאשׁוֹנָה אֶל־הקורינתיים פֶּרֶק יא 3-10)

פסק הלכה זה של הקדוש פולוס להלביש את האישה צעיף נבע מסמכות הגבר – שהוא תדמיתו ותפארתו של האל- על האישה שנבראה מתוכו ולמענו. הקדוש טרטוליאנוס בספרו המפורסם "על צעיף הבתולות" אמר: "נשים צעירות, אתן לובשות את הצעיף ברחוב, לכן חובה עליכן ללבוש אותו בכנסייה, אתן לובשות אותו בקרב נוכריים, לכן חובה עליכן ללבוש אותו בקרב אחיכן".
חוקי הכנסייה "קנון" הקתולית היום קובעים כי האישה חייבת לכסות את ראשה בכנסייה. **82**
עד היום נשים השייכות לכמה כיתות נוצריות כמו אמיש ומנוניטים לובשות את הצעיף. הסיבה לצעיף כפי שאמרו אנשי הדת של כנסיות אלה היא: "הצעיף הוא סימן על צייתנות האישה לגבר ולאל". וכך אמר הקדוש פולוס בברית החדשה. **83**
כל הראיות לעיל מוכיחות כי דת האסלאם לא המציאה את הצעיף, אך דת האסלאם אשררה אותו. הקוראן מצווה את המאמינים והמאמינות להשפיל מבט ולהיות צנועים, ומצווה על המאמינות לכסות את ראשיהן וצוואריהן עד חיקן, אללה יתעלה אמר:
{אֱמור למאמינים כי יצניעו את מבטם וישמרו על תומת ערוותם, כי בזאת תרבה טהורתם, אללה מכיר את מעשיהם לפני ולפנים. ואֱמור למאמינות כי תצנענה את מבטן ותשמורנה על תומת ערוותן, ולא תחשופנה את שכיות חמדתן, מלבד הנגלות שבהן, ותכסינה ברעלותיהן את חזותיהן.} (1) ...
הקוראן מבהיר כי הצעיף מגן על האישה ושומר על צניעותה. אבל מדוע הצניעות כל כך חשובה?
התשובה מאוד ברורה בקוראן:
{הוי הנביא, אֱמור לנשותיךָ ולבנותיךָ ולנשות המאמינים, כי עליהן לעטוף עצמן בגלימותיהן.

בכך ייטיבו הכל להכיר בכבודן, ולא יפגעו בהן.
אללה סולח ורחום.} (2) ...

---

(1) סורה 24 האור 30-31
(2) סורה 33
המחנות 59

הצניעות מגינה על האישה מכל הטרדה. כך שהצעיף לפי האסלאם מיועד להגנת האישה. הצעיף באסלאם – בניגוד לנצרות- אינו מלמד על השתלטות הגבר על האישה או צייתנותה לו. כמו כן הצעיף באסלאם – בניגוד ליהדות- אינו מלמד על שייכות לשכבה חברתית מסוימת., כי אם הוא סימן לצניעות ולכבוד ולהגנת כל הנשים המוסלמיות. דת האסלאם מקפידה מאוד לשמור על גוף האישה ולהגן על המוניטין שלה. וכל מי שינסה להכפיש אישה מוסלמית רבַּת חסדים, עונשו יהיה חמור:
{הנותנים דופי בנשים נשואות, ואינם מביאים ארבעה עדים, הַלקו אותם שמונים מלקות, ולעולם אל תקבלו את עדותם. הם המופקרים.} (1) ...
בהשוואת העונש החמור שקבע הקוראן רק בשל הכפשת האישה, עם העונש התנ"כי המתון שנקבע במקרה האונס:
"**כח** כִּי-יִמְצָא אִישׁ, נַעֲרָ בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא-אֹרָשָׂה, וּתְפָשָׂהּ, וְשָׁכַב עִמָּהּ; וְנִמְצָאוּ. **כט** וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ, לַאֲבִי הַנַּעֲרָ--חֲמִשִּׁים כָּסֶף; וְלוֹ-תִהְיֶה לְאִשָּׁה, תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ--לֹא-יוּכַל שַׁלְּחָהּ, כָּל-יָמָיו." (דברים פרק כב 28-29)
לפי הפסוק הקודם יש לשאול ? מי כאן מקבל את העונש האמיתי? הגבר שרק ישלם קנס על שאנס את הנערה, או הנערה שתוכרח להתחתן עם הגבר שאנס אותה ולחיות איתו כל החיים? שאלה אחרת יש לעלות: מה יותר הגנתי עבור האישה גישת הקוראן הקפדנית למען האישה או העונש המתון שנקבע בתנ"ך?
כמה אנשים – דווקא במערב- לועגים לאמרה כי הצניעות היא הכלי להגנת האישה. וטוענים בתגובה כי ההגנה האופטימאלית לאישה מותווית על ידי החינוך,ההתנהגות התרבותית, והשליטה העצמית.

---

(1) סורה 24 האור 4

אין זה מספיק. אילו היה די בהתנהגות התרבותית להגן על האישה אז מדוע האישה בצפון אמריקה אינה יכולה לצאת לבד בלילה וללכת ברחובות חשוכים או לעבור בחניון ריק?

אילו היה הפתרון בחינוך, אז מדוע באוניברסיטה דגולה כמו אוניברסיטת קואיין מקצים שירות מיוחד להסעת הסטודנטיות הביתה? ואילו השליטה העצמית לבדה פתרון, אז מה הסיבה שכל פשעי האונס שמפורסמים יום יום בעיתונים מתרחשים במקומות העבודה? הנה דוגמה למבצעי פשעים אלה בשנים האחרונות: קציני חיל ים, מנכ"לים, פרופסורים, חברי סנט, שופטי בית המשפט העליון, ונשיא ארה"ב לשעבר!! לא האמנתי למראה עיניי כאשר קראתי את הנתונים הסטטיסטיים שפורסמו בחוברת היוצאת לאור מטעם דיקן לשכת הנשים של אוניברסיטת קואיין:

- בקנדה, אישה מותקפת מינית כל שש דקות.
- אחת מכל 3 נשים בקנדה חשופות לתקיפה מינית
- אחת מכל 4 נשים נמצאות בסכנת אונס או תקיפה מינית
- אחת מכל 8 נשים חשופות לתקיפה מינית באוניברסיטה
- מחקר שנערך בקנדה מעלה כי 60% מהסטודנטים באוניברסיטה עלולים לבצע פשעים כאלה אילו ווידוא כי הם לא ייתפסו.

משהו לא בסדר ,ביסודו, בחברה שבה אנו חיים היום, יש להחיל שינוי רדיקלי באורח החיים והתרבות של החברה. צניעות וכבוד הן בלבוש והן בדיבור והמוסר נחוצים בשביל הגברים והנשים. אחרת נתוני הסטטיסטיקה ילכו מרע ליותר גרוע. הנשים הן שישלמו את המחיר של כך.

גם אנחנו נסבול כפי שאמר המשורר הערבי המפורסם ח'אליל ג'ובּראן: " מי שבאים עליו האסונות לא כמי שסופר אותם". **84**
גם מה שנעשה בחברה הצרפתית היום, אשר מגרשת את הנערות המוסלמיות מכוסות הראש מבתי הספר, בסופו של דבר יפגע בצרפת עצמה.
והדבר האירוני ביותר בעולם היום, שאותו צעיף ראש, כאשר לובשות אותו הנזירות הקתוליות כסימן להשתלטות הגבר, נחשב ל"קידוש", אבל כאשר לובשות אותו נשים מוסלמיות כאות צניעות והגנה נחשב ל"קיצוניות".

חתימה

השאלה שנשאלה על ידי רבים לא-מוסלמים אשר קראו מהדורה מוקדמת של מחקר זה היא: האם הנשים המוסלמיות היום בעולם האסלאמי מקבלות את אותו יחס אציל שתואר כאן במחקר הזה?
למרבית הצער התשובה היא : לא.
מאחר שהשאלה הזאת עולה בכל וויכוח הנוגע במעמדה של האישה באסלאם, יש לפרט את התשובה על מנת לספק לקורא תמונה מושלמת לגבי הנושא.
ההתייחסות לאישה משתנה מחברה לחברה בעולם המוסלמי, אולם יש כללי התנהגות מוגדרים בכל החברות המוסלמיות. רוב החברות המוסלמיות התרחקו מהוראות האסלאם לגבי כיבוד מעמדה של האישה. גובשו שתי מגמות:
אחת פָּנָאטית, שמרנית ומונחית רק על ידי המסורת. והשנייה לִיבֶּרָלִית ומונחית על ידי המערב.
החברות ששקעו במגמה הראשונה מתייחסות לאישה לפי מורשת המנהגים והמסורות. מנהגים אלה פוסלים מהאישה הרבה זכויות שהעניקה לה דת האסלאם. האישה מקבלת יחס לפי כללים שונים מאלה של הגבר. ויש אפליה חמורה: הולדת נקבה לא מבורכת כמו הולדת זכר, האישה לפעמים נמנעת מללכת לבית הספר, נפסלת מירושה, תמיד היא תחת השגחה לבטוח שהיא נוהגת בצניעות כל הזמן, בעוד שכל התנהגות לא צנועה מצד אחיה הזכר מתקבלת, וייתכן שתירצח עבור התנהגות מסוג זה בעוד שהבנים מתרברבים באותן התנהגויות. אין לה זכות להביע את דעתה בכל דבר קשור למשפחה או לחברה, ייתכן שלא יהיה לה חופש לנהל את נכסיה או את מתנות הנישואין, והיא בתור אישה מעדיפה להוליד זכרים כדי לקבל מעמד גבוה בחברה.

מצד שני, יש כמה חברות מוסלמיות (או שכבות מסיימות בכמה חברות מוסלמיות) אשר נסחפו על ידי אורח החיים המערבי. חברות אלה הולכות בעיוורון בתלמו של המערוב ומְחַקות כל דבר שהן מקבלות ממנו ללא חשיבה, כי אם מאמצות את המנהגים הרעים ביותר בחברה המערבית. הדבר החשוב ביותר בחברות המוסלמיות – המודרניות - הללו בעיניי האישה הוא שיפור יופייה החיצוני. היא תמיד במרדף אובססיבי לשמור על הגזרה שלה, על משקלה, על יופייה יותר מאשר שכלה. תמיד מעניין אותה להיות מושכת ולמצוא חן בעיניי האחרים, יותר מאשר רמת השכלתה או תפקודה בחברה. וכמובן אין ספר קוראן בארנק שלה, כי הוא מלא בכלי קוסמטיקה שמלווים אותה בכל מקום. יופי נשמתה הולך ודועך בעוד שמשיכתה מתגברת. היא תבזבז את כל חייה דואגת לנשיותה ולא תשים לב לאנושיותה הנאבדת.
מדוע התרחקו החברות המוסלמיות מהוראות האסלאם? קשה למצוא תשובה לשאלה הזאת, כי להסביר את הסיבה מאחורי התרחקות המוסלמים מהוראות הקוראן הנוגעות לאישה מצריך עבודת מחקר אחרת, כדי שאוכל לפרש מדוע התרחקו המוסלמים במרוצת הזמן מהוראות הדת מבחינות רבות בחיים. קיים פער עצום בין איך שהמוסלמים מצווים להיות, לבין איך שהם למעשה היום. הפער הזה לא נוצר רק לאחרונה, אלא הצטבר במרוצת הזמן,והתרחב מיום ליום. השפעת הפער הרסני זה מתבטאת היום בהיבטים רבים בעולם המוסלמי: רודנות שלטונית, התפרקות, והתמוטטות כלכלית, קיפוח חברתי, פיגור מדעי, וקיפאון אִינְטֶלֶקְטוּאָלִי.. ועוד.
מצב האישה היום בעולם המוסלמי אשר אין לו כל קשר לאסלאם הוא הוכחה חותכת להשפעה ההרסנית הזאת. יש לתקן מחדש את החברה המוסלמית מכל הבחינות ולשחזר את מעמדה האציל של האישה. ולהמחיש את הרפורמה הזאת יש לנהוג לפי הוראות האסלאם.

לסיכום, התפיסה האומרת כי הסיבה מאחורי נחיתות מעמדה של האישה היום בעולם המוסלמי היא דת האסלאם, היא תפיסה שגויה. כל הבעיות אשר מהן סובלים המוסלמים כיום הן בגלל נטישתם את הוראות האסלאם.

יש להדגיש כי מחקר זה מיועד להשוות בין התפיסות והאמונות השונות, ולא –בשום פנים ואופן- להשמיץ או להפחית מערכן של היהדות והנצרות. מעמד האישה לפי היהדות והנצרות הושפע לרעה במרוצת הזמן בשל נסיבות חברתיות, ודעות הכוהנים ואבות הכנסייה שהושפעו מנסיבות שונות ושינו את פסקי ההלכה הנוגעים באישה.

התנ"ך עצמו נכתב על ידי אנשים רבים ובזמנים שונים. אנשים אלה נחלקו בדעותיהם לפי השינויים בערכים ותנאי החיים מסביבם. דרך משל, הפסקים הקשורים לניאוף בתנ"ך מפלים את האישה בצורה בלתי מתקבלת על הדעת.

אך הסיבה לכך שהשבטים היהודיים המוקדמים היו גאים מאוד בצאצאיהם, ולכן היו חוששים מקיום יחסים אסורים בין אישה משבטם לבין איש משבט אחר. אולם אין זה מצדיק כל הזדהות עם פסקי הלכה אלו, אך רק מסביר את הסיבה מאחורי האפליה. גם הביקורת שמתחו אבות הכנסייה על האישה, לא ניתן לפרש אותה רחוק ומרוחק משנאת הנשים בתרבות היוונית והרומאית. ולכן אין לשפוט את היהדות או הנצרות בלי לקחת בחשבון את הנסיבות ההיסטוריות. על מנת להבין את תפקידה של דת האסלאם בהיסטוריה ובתרבות האנושית, יש להפנים גם את הנסיבות ההיסטוריות שחלפו על פני היהדות והנצרות. הסביבה, הנסיבות, והתרבויות השונות השפיעו על עיצוב האמונה היהודית והנוצרית.

ודווקא במאה השביעית לספירה, השפעה זו גרמה לסילוף השליחות האלוהית המקורית שנתגלתה לשני הנביאים משה ו עיסא (ישו) עליהם השלום. דוגמא לסילוף הזה היא דלות מעמדה של האישה ביהדות ובנצרות באותה תקופה. ומכאן נבע הצורך בשליחות אלוהית להחזיר את האנושות לדרך הישרה. בקוראן הוסברה בבירור משימתו של הנביא מוחמד (ﷺ), לשחרר את היהודים והנוצרים מהנטל הכבד שבא עליהם:
{אשר ילכו עם השליח, הנביא איש אומות העולם, אשר אותו ימצאו רשום אצלם בתורה ובאוונגליון. הוא יצווה עליהם לנהוג בדרך ארץ ויאסור עליהם את המגונה, ויתיר להם את המאכלות הטובים ויאסור עליהם את התועבות, ויסיר מעליהם את הנטל ואת הכבלים המכבידים עליהם. אשר יאמינו בו ויסייעו בידו ויושיטו לו עזרה וילכו אחר האור אשר יוּרַד עמו ממרומים, אלה יעשו חיל.} (1)...
לפיכך האסלאם אינה דת מתחרה עם היהדות והנצרות, אלא דת משלימה את השליחות האלוהית שירדה לפניה. ולסיום מחקר זה ברצוני לתת עצה לחברה המוסלמית בכלל ולהגיד: נפסלו זכויות רבות לנשים המוסלמיות אשר ציווה האסלאם. הצורך מחייב לתקן את שגיאות העבר, זו חובתו של כל מוסלמי. העולם המוסלמי חייב לפרסם אמנה לזכויות האישה המוסלמית המבוססת על מצוות הקוראן והוראות הנביא מוחמד (ﷺ). האמנה הזאת צריכה לתת לאישה את כל זכויותיה שהוענקו לה על ידי אללה. ויש לפעול בכל דרך אפשרית ליישם אמנה זו.
זו עבודה שתימשך זמן רב אבל כך עדיף על פני פסילת זכויותיה של האישה לחלוטין. לו המוסלמים עצמם לא יערבו לאמהותיהם, נשותיהם, אחיותיהם, ובנותיהם את זכויותיהן, אז מי יערוב להן? ?!

---

(1) סורה 7 ממרום החומה 157

בנוסף לכך שאנחנו חייבים לחסל את כל ההרגלים והמנהגים שעברו בירושה מדור לדור, אשר מנוגדים להוראות האסלאם. הרי הקוראן כבר מתח ביקורת חריפה על הערבים לפני האסלאם מפני הליכתם העיוורת אחרי הרגלי אבותיהם הקדמונים? יש גם לעמוד בפני כל מנהג רע שמועבר אלינו מהמערב או מכל תרבות אחרת. באותו זמן חייבים לפַתֵח קשרים טובים עם תרבויות אחרות וללמוד מהן את המנהגים הטובים, כך מעודד אותנו הקוראן לעשות:

{הוי האנשים, בראנו אתכם מתוך זכר ונקבה, וחילקנו אתכם לעמים ושבטים למען תבחינו ביניכם.ואולם הנכבד מכולם אצל אללה הוא הירא שבכם.אללה יודע ומכיר כל דבר לפני ולפנים.} (1)...

אך לחַקות את האחר חיקוי עיוור נחשב לסימן של חוסר הערכה עצמית. ומכאן אני מקדיש את הדברים הבאים ליהודים, הנוצרים, והלא מוסלמים בכלל:

מבלבל ביותר להתייחס לדת אשר שמרה על מעמדה של האישה והוקירה אותה לדת רודפת את האישה. התפיסה הזאת רווחת ביותר בעולמנו היום. הרבה ספרים, כלי תקשורת, וסרטים עסקו בתפיסה הזאת. התפיסה המוטעית הזאת גרמה לאי הבנה ופחד מכל דבר קשור לאסלאם. יש לסיים את מסע ההכפשה נגד האסלאם בכלי התקשורת כדי שנוכל לחיות בחברה נטולת אפליה גזענית ואי הבנה לאחר. הלא מוסלמים חייבים היום להפנים כי יש הפרש בין הוראות האסלאם לבין התנהגות כמה מהמוסלמים היום. התנהגות זו אינה משקפת בכלל את דת האסלאם. מעמד האישה בחברה המוסלמית היום רחוק מאוד ממעמדה אשר נקבע לפי הקוראן, כמוהו כמו התרחקות מעמדה של האישה במערב היום ממעמדה אשר נקבע בהלכה היהודית והנוצרית.

---

(1) סורה 49 החדרים 13

על המוסלמים והלא מוסלמים להיות בקשר רצוף ולהמשיך בדו-שיח עד להסיר מהדעת את התפיסות השגויות הללו, הספקות, והפחדים למען עתיד יותר בטוח לכולם.
יש להציג את דת האסלאם כדת שכיבדה את האישה והעניקה לה זכויות, אשר העולם התחיל להעניק לה רק במאה הקודמת. דת האסלאם מבטיחה לאישה: כבוד, הוקרה, והגנה מכל רע מלידתה ועד מותה. בנוסף לכך שהאסלאם סיפקה לה את צרכיה הרוחניים, המחשבתיים, החומריים, והרגשיים. לכן אין פלא שרוב הממירים דתם לאסלאם בבריטניה הן נשים. ואחוז הנשים בארה"ב שממירות לאסלאם בהשוואה לגברים הוא 4:1 .**85**
עולמנו כעת זקוק מאוד לדת האסלאם בכדיי להחזיר אותו לדרך הישרה. השגריר **הירמן אילץ** אמר בפני וועדת קשרי החוץ של הקונגרס האמריקאי ב 24 ליוני 1985 : "מספר המוסלמים היום יותר ממיליארד. זה מספר מרשים. אבל מה שמרשים אותי יותר שדת האסלאם היא הדת המוֹנוֹתֵאִיסְטִית המתפשטת ביותר כיום. אנחנו חייבים לקחת בחשבון שיש משהו נכון לגבי דת האסלאם. כי היא מושכת אנשים טובים רבים".
ואכן משהו נכון וצודק לגבי האסלאם, והגיע הזמן לגלות זאת. ואני מקווה שמחקר זה יהווה צעד בדרך לכך.